

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
HUMANITARINIS FAKULTETAS
LIETUVIŲ KALBOTYROS IR KOMUNIKACIJOS KATEDRA

ANGELĖ VALENTINAVIČIENĖ

Studijų programos *Lietuvių filologija ir ryšiai su visuomene*
neakivaizdinio skyriaus V kurso studentė

Žurnalo jaunimui „Panelė“ kalbinė raiška

BAKALAURO DARBAS

Darbo vadovė:
doc. dr. Jurgita Macienė

Šiauliai, 2010

Turinys

I

IVADAS

Žiniasklaidos priemonės Lietuvoje daro didelį poveikį šalies gyventojų savimonei. Televizijos bei radijo laidos, laikraščiuose, žurnaluose publikuojami straipsniai veikia ne tik žiūrovų, klausytojų ir skaitytojų mąstymą, bet dažnai – ir jų kalbą, mados tendencijas. Dėl šios priežasties žiniasklaidai tenka nemaža dalis atsakomybės už mūsų kalbos taisyklingumą, išraiškingumą, vaizdingumą. Kitaip tariant, nuo žiniasklaidos pasirenkamos kalbinės raiškos priklauso jos vartotojų kalbinė raiška.

Kadangi kiekvienos kalbos ateitis susijusi su jaunimo požiūriu į ją, o periodinė žiniasklaida, skirta jaunimui, prisideda prie šio požiūrio formavimo, darbe nuspręsta nagrinėti vieno iš populiariausių spaudos leidinių, skirtų jaunimui – žurnalo „Panelė“ kalbinę raišką.

„Panelė“, kaip teigiama UAB „Ekspress leidyba“ leidžiamo žurnalo interneto tinklalapyje, yra mėnesinių žurnalų rinkos lyderis, kurio populiarumą lemia išskirtinis turinys ir savitas rašymo stilius. Žurnalas skirtas merginoms ir moterims nuo 15 iki 35 metų, bet turi didelę skaitytojų auditoriją ir tarp vaikinių bei vyrų. TNS Gallup 2008 m. pavasario spaudos auditorijos tyrimo duomenimis, vidutinė „Panelės“ skaitytojų auditorija buvo 237 100 arba 9 proc. visų Lietuvos 15–74 amžiaus gyventojų. Žurnalą „Panelė“, šio tyrimo duomenimis, žino 96,7 proc. visų 15–30 metų amžiaus Lietuvos gyventojų, o 76,3 proc. visų 15–30 metų amžiaus moterų žino ir skaito „Panelės“ žurnalą (<<http://www.ekspress.lt/Reklama/Panel>>). Viešosios nuomonės ir rinkos tyrimų studijos „Sprinter“, Nacionalinės žurnalų leidėjų asociacijos užsakymu prieš dvejus metus atliktas tyrimas taip pat rodo, kad tarp mėnesinių žurnalų pirmauja „Panelė“ – kiekvienas jos numeris pritraukia 486,31 tūkst. skaitytojų, arba 17,44 proc. gyventojų. Tų, kurie bent kartą per tris mėnesius skaitė šį žurnalą, dar

daugiau – 705,49 tūkst. arba 25,3 proc. visų šalies gyventojų (<www.verslobanga.lt/.../Zurnalu_ir_dienrasciu_skaitytoju_tyrimas.doc>).

Apie naujesnius tyrimus duomenų nerasta. Praėjusių metų vasarą 15-ąją gimtadienį šventęs žurnalas „Panelė“ dabar pristatomas kaip „aštriausias, sūriausias, saldžiausias ir kiečiausias žurnalas Lietuvoje“ (<http://www.zebra.lt/lt/laisvalaikis/renginiu_naujienos/Margaspalvis-zurnalo-Panele-gimtadienis-2009-06-07.html>).

Šio tyrimo **objektas** yra taisyklingi ir netaisyklingi kalbos vienetai, lemiantys žurnalo kalbinės raiškos savitumą. Jų ieškota keturiuose atsitiktiniuose 2007–2008 metų ir septyniuose pirmuosiuose 2009 metų „Panelės“ žurnalo numeriuose.

Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo žurnalo „Panelė“ kalbinės raiškos savitumą ir atskleisti jos netaisyklingumą, darantį neigiamą poveikį skaitytojų kalbai.

Uždaviniai:

1. Rasti taisyklingų stiliaus priemonių ir įrodyti jų patrauklumą.
2. Išrinkti ir išanalizuoti lietuvių kalboje nevartotinus žurnalo svetimžodžius, išaiškinant jų kilmę ir darybą, pasiūlyti lietuviškus atitikmenis.
3. Išanalizuoti didžiąsias žodyno klaidas, kurių rasta leidinyje.
4. Aptarti kalbininkų požiūrį į svetimybes ir šių svetimybių populiarumo priežastis.
5. Aptarti tinkamus ir netaisyklingus žodžių darybos būdus.

Naujumas, aktualumas. Apie periodinės spaudos tekstų kalbinę raišką iki šiol parašyta nedaug išsamesnių mokslinių darbų, o ypač menkai nagrinėta jaunimui skirtų leidinių kalbinė raiška. Šis darbas galėtų būti paskata ar pagrindas vėlesniems moksliniams darbams, tirsiantiems spaudoje vartojamų kalbos vienetų populiarumą bei taisyklingumą, svetimžodžių plitimo priežastis. Apie svetimų žodžių vartojimą lietuvių kalboje parašyta taip pat ne itin daug darbų. Viena populiariausių knygų (nors išleista daugiau kaip prieš dešimtmetį), kurioje kalbama apie skolinius, atėjusius į lietuvių kalbą iš Vakarų, yra kalbininkų V. Rudaitienės ir V. Vitkausko knyga „Vakarų kalbų naujieji skoliniai“ (1998). L. Vaicekauskienė yra išleidusi monografiją „Naujieji lietuvių kalbos svetimžodžiai: politika ir vartosena“ (2007). Svetimybių vartojimo priežastys ir jų skirstymas pagal kalbos dalis, vartojimo galimumą bei dažnumą yra pateiktas J. Šukio knygoje „Kalbos kultūra visiems“ (2006). Pasitikrinti, skolinias žodis yra vartotinas ar ne, galima knygoje „Kalbos praktikos patarimai“ (1985), „Kalbos patarimai: Leksika: Skolinių vartojimas“ (2005), Valstybinės lietuvių kalbos komisijos ir Valstybinės kalbos inspekcijos interneto svetainėse. Dabartinės lietuvių kalbos kultūros būklė plačiai išanalizuota A. Pupkio moksliniame leidinyje „Kalbos kultūros studijos“ (2005). Mokslo straipsnių rinkinyje „Skoliniai ir bendrinė lietuvių kalba“ (2004), yra rašyta apie skolinių vertės motyvaciją, naujųjų

svetimžodžių norminimo politiką Lietuvoje 1993–1997 metais. A. Paulauskienė knygoje „Lietuvių kalbos kultūra“ (2001) yra trumpai aprašiusi svetimybės, jų kilmę. Šiuolaikiniai žurnalai jaunimui, nevengdami vartoti svetimų, ydingų žodžių – barbarizmų – gana sparčiai populiarina juos Lietuvoje, o bendrinei lietuvių kalbai, į kurią plūsta naujieji skoliniai, pastaruoju metu trūksta gynėjų. Skoliniams veržiantis į lietuvių kalbą, nespėjama jų suklasifikuoti, įvertinti, todėl šis bakalauro darbas gali padėti tai padaryti. Žinant, kokį didelį poveikį periodinė žiniasklaida daro skaitytojams dėl savo rašymo stiliaus, leksikos vartojimo, labai svarbu padėti jos atstovams suprasti, kad leidinių įtaigumo geriau siekti vartojant taisyklingą kalbą, nors tai ir sunkesnis kelias. Tyrimas gali būti aktualus, nes juo siekiama įrodyti, kad barbarizmų, žargonybių vartojimas darko kalbą ir nėra jos vaizdingumo požymis.

Kita vertus, apie taisyklingą kalbinę raišką yra parašyta nemažai darbų: K. Župerkos „Stilistika“ (2001) ir „Lietuvių kalbos stilistika“ (1983), knyga „Reklamos tekstas: pragmatika, stilius, kalba“ (2008), J. Pikčilingio „Lietuvių kalbos stilistika“, R. Koženiauskienės knyga „Retorika“, J. Vaskelienės darbas „Darybiniai sinonimai“ ir kiti. Tačiau gyvos, taisyklingos kalbos reiškinių papildymas naujais pavyzdžiais visada yra naudingas.

Tyrimo medžiaga yra virš 300 svetimžodžių (barbarizmų ir žargonybių) bei apie 300 taisyklingų stiliaus figūrų, vedinių ir potencialių sinonimų, pavartotų žurnalo „Panelė“ 2007 m. Nr. 11, 2008 m. Nr. 4, Nr. 5 ir Nr. 7, 2009 m. Nr. 1, Nr. 2, Nr. 3, Nr. 4, Nr. 5, Nr. 6, Nr. 7. Tyrimui pasirinkti atsitiktiniai 2007–2008 metų „Panelės“ numeriai ir septyni pirmieji 2009 metų leidinio numeriai, kad būtų galima sudaryti kuo išsamesnį vaizdą apie „Panelėje“ vartojamą leksiką, stilistines priemones.

Barbarizmams, remiantis D. Mikulėnienės knyga „Kalbos patarimai: Leksika: Skolinių vartojimas“ (2005), A. Paulauskienės knyga „Lietuvių kalbos kultūra“ (2001), J. Šukio knyga „Kalbos kultūra visiems“ (2006), V. Rudaitienės ir V. Vitkausko knyga „Vakarų kalbų naujieji skoliniai“ (1998), parinkti lietuviški atitikmenys, įvardyta jų kilmė, išnagrinėta daryba. Taip pat jie, vadovaujantis Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pateikiama informacija, Valstybinės kalbos inspekcijos sudarytu Didžiųjų kalbos klaidų sąrašu, sugrupuoti į neteiktinas svetimybės ir jų darinius, nevartotinas naujasias svetimybės. Žargonybių taisyklingi atitikmenys pateikiami remiantis E. Zaikausko knyga „Lietuvių žargono žodynėlis: kalbos paribiai ir užribiai“. Darbe vertinamas žurnalo „Panelė“ kalbinės raiškos taisyklingumas, stilistiškai žymėti kalbos vienetai lyginami su galimais neutralesniais, nagrinėjama žodžių daryba, kalbos dirbtinumas, atrinkti sintaksiniai, leksiniai potencialieji sinonimai, sugrupotos ir aptartos stilistinės figūros.

Tyrimo metodai. Taikomas skaičiavimo metodas, t. y. skaičiuojami lietuvių kalbai svetimi ir tinkami vartoti žodžiai bei žodžių junginiai, rasti žurnalo numeriuose. Svetimžodžiai tiriami semantinės ir funkcinės analizės metodu. Taip pat taikomas keitimo metodas, svetimybės pakeičiant tinkamais

lietuvių kalboje vartoti žodžiais. Taisyklingos kalbinės raiškos priemonės analizuojamos pragmatinės lingvistikos požiūriu.

Darbo struktūra: įvadas, kuriame pateikiamas tyrimo objektas, tikslas, uždaviniai, tyrimo aktualumas, medžiaga bei metodai. Skyriuose iš eilės aprašomos publicistinio stiliaus ypatybės, žurnalo specifika, atskiriamos taisyklingos stiliaus priemonės nuo netaisyklingos žurnalo kalbinės raiškos.

Analizuojant taisyklingas stiliaus priemones kalbama apie vedinius, sinonimus, išskiriamos stiliaus figūros. Toliau analizuojama netaisyklinga žurnalo kalbinė raiška: pateikiami ir analizuojami svetimžodžiai, įtraukti į Didžiųjų kalbos klaidų sąrašą (neteiktinos svetimybės ir nevertotinos naujosios svetimybės), nagrinėjama žurnale „Panelė“ rastų barbarizmų kilmė ir daryba. Analizuojant netaisyklingą kalbinę raišką, nepamiršamos ir žargonybės. Atskirai pateikiami leidinyje rasti naujadarai, aiškinamas jų tikslingumas. Pabaigoje aptariamos svetimybių skolinimosi priežastys. Išskirtinai daugiau dėmesio darbe skiriama anglų kalbos įtakai lietuvių kalboje nagrinėti. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados, baigiamojo darbo santrauka lietuvių ir anglų kalba, šaltiniai, literatūros sąrašas, kuriuo pasinaudota rašant darbą. Prie darbo pridėti priedai – surinkti deminutyvai ir kiti vediniai, sinonimai, stiliaus figūrų pavyzdžiai, barbarizmai, surašyti pagal abėcėlę ir kalbos dalis, žargonybės, naujadarai.

I. PUBLICISTINIO STILIAUS YPATYBĖS

Publicistinis stilius – tai ir mokslinio, ir meninio stiliaus ypatybių turintis stilius, kurio paskirtis – paveikti skaitytoją logine argumentacija ir emocinės išraiškos priemonėmis. Šis stilius vartojamas periodinėje spaudoje, radijuje, televizijoje. Publicistiniam stiliui būdingas konkrečių faktų konstatavimas su emocijingais ir vaizdingais žodžiais bei posakiais. Kaip teigia Kazimieras Župerka (2001), svarbiausia šio stiliaus vartojimo sritis yra periodinė spauda. Publicistikos tikslas – ne tik pateikti faktus, bet ir įtikinti, atitinkamai nuteikti, todėl jai būdinga pranešimo ir poveikio (agitacijos bei ekspresijos) funkcijų dermė. Publicistinis stilius derina intelektines kalbos priemones su emocinėmis bei vaizdinėmis, dalykinę leksiką ir loginę sintaksę – su ekspresyviaja raiška (Župerka 2001, 86).

Publicistikos kūrinys gali būti ne tik logiškas, tikslus, dalykiškas, bet ir išpūdingas, emocionalus, vaizdingas. Kai dėstomi faktai ir argumentai, jie dėstomi gana subjektyviai, bandoma įtikinti, paveikti, propaguoti kokias nors idėjas. Župerka (2001) nurodo, kad publicistinio stiliaus normas lemia žanrų įvairumas, rašytinės ir sakytinės formos skirtumai. Publicistinis stilius smulkiau skaidomas į postilius, o šie – į žanrus. Postiliai pagal pranešimo ir poveikio funkcijų santykį skiriami į informacinį, analitinį, ekspresyvųjį. Pastarajame kaip tik vyrauja poveikio funkcija, subjektyvus vertinimas, ryški kalbos aktualizacija, kuri ypač būdinga žurnalams. Juose spausdinamus straipsnius, interviu galima būtų priskirti ekspresyviųjų tekstų žanrui. Laikraštiniai žanrai paprastai dalijami į dvi grupes: informacinius (kronika, žinutė, ataskaita, reportažas, interviu) ir analitinius (korespondencija, straipsnis, recenzija, apybraiža, feljetonas) (Župerka 2001, 87).

Paprastai publicistinių tekstų turinys – tai aktualios visuomenei kultūros, moralės temos. Dalykas, apie kurį kalbama, vertinamas ne vieno asmens, o visos visuomenės, socialinių grupių požiūriu. Pasak Audronės Bitinienės (2007), apibūdinti publicistinio stiliaus leksiką nėra paprasta – nėra tokių kalbos vienetų, kurie turėtų specialią žymą žodyne. Leksikos pokyčiams poveikį daro laikas, todėl šiek tiek skiriasi atskirų laikotarpių publicistinio stiliaus dažniausiai vartojamų žodžių branduolys.

Bitinienė teigia: „Publicistinio stiliaus leksikos branduolį sudaro savitai vartojama bendrinės kalbos leksika, periferiją – epizodiškai vartojama leksika, kiekybiniu atžvilgiu net gausesnė negu branduolys. Visa publicistiniame stiliuje vartojama leksika tikslingai organizuojama tam, kad atitiktų šio stiliaus uždavinius ir tikslus. Publicistiniame stiliuje ieškoma efektyvių, net ir trumpalaikių raiškos priemonių, todėl vartojami naujadarai. Šio stiliaus autoriai apie tuos pačius įvykius siekia pasakyti naujai, neįprastai, todėl vartoja netikėtus, kartais bendrinei kalbai nebūdingus žodžius ir jų junginius. Publicistinio stiliaus tekstus galima apibrėžti kaip kultūrinio interteksto dalį, iš kurios autoriai semiasi raiškių kalbos priemonių, rodančių ir autoriaus asociacijų lauką“ (Bitinienė 2007, 40–41).

Jau Juozas Pikčilingis yra pastebėjęs, kad stilių pirmiausia lemia autoriaus asmenybė: jo charakteris, temperamentas, įvairios ypatybės (Pikčilingis 1971, 276). Funkcinis stilius, pasak kalbininko, tai tam tikra istoriškai susiformavusi bendratautės kalbos atmaina, turinti savitų leksinių ir gramatinių išraiškos priemonių fondą, jo vartojimo ypatybių. Vartodami kalbą vienoje ar kitoje bendravimo sferoje, mes sąmoningai ar nesąmoningai paklūstame tam tikroms normoms: žodžių atrankos, jų vartosenos, sakinių sudarymo ir t. t. Publicistikoje veikia dvejopi veiksniai: loginiai ir emociniai. Dalykiškai reikšdamas mintis, publicistas drauge siekia emocinės įtampos, stengiasi išskelti bei pabrėžti tas reiškinių puses, kurios labiausiai gali psichologiškai veikti skaitytoją, naudojami ekspresinėmis bei intonacinėmis sakinio galimybėmis. Publicistikoje randama įvairių kitų stilių elementų (Pikčilingis 1971, 307–311).

Pikčilingio gyvenamuoju laikotarpiu publicistiniuose straipsniuose frazės buvo dažnai „suknyginamos“, „sukanceliarinamos“, „sušabloninamos“, per daug atitolinamos nuo šnekamosios kalbos, o dabartiniu laikotarpiu galima pastebėti atvirkštinę situaciją – neretai sakiniai ir frazės pernelyg priartinami prie šnekamosios kalbos.

II. ŽURNALO „PANELĖ“ SPECIFIKA

Žurnalas „Panelė“ yra jaunoms panelėms ir moterims skirtas leidinys, tačiau, sprendžiant iš skaitytojų atsiliepimų, jis populiarus ir tarp vyrų. Žurnalo populiarumą greičiausiai lemia jo kalbos maniera, kalbos paprastumas, artimumas buitinei kalbai, kurioje vartojami ne tik taisyklingi žodžiai bei sakiniai, bet ir svetimžodžiai. Visa tai kartu suteikia leidiniui emocinį atspalvį, kuris greičiausiai ir traukia skaitytojus. Kitaip tariant, žurnalo leidėjai derinasi prie skaitytojų kalbos lygmens. Kartais, kaip pastebi kalbininkas Aldonas Pupkis (2005), nusileidžiama iki žemiausių jaunimo sluoksnių kalbos ir stiliaus lygio ir nesistengiama nors laipteliu pakilti aukščiau už jį ir mentaliteto, ir kalbos atžvilgiu (Pupkis 2005, 322). Suprantama, kad visai įmanoma išsiversti be svetimžodžių, kurie ne nuspalvina, bet darko gimtąją kalbą. Taisyklingoje lietuvių kalboje daug gražių, emocionalių žodžių, kuriuos derėtų priminti skaitytojams.

Kiekvienas „Panelės“ leidinio numeris pradedamas jo vyriausiosios redaktorės Jurgos Baltrukonytės pamąstymais apie gyvenimą. Kiekvienas toks rašinys – tarsi atsilabinimo prieš naktį laiškas, kurį redaktorė pasirašo pridėdama žodelį „labanakt“. Vyriausiosios redaktorės tekstuose svetimžodžių beveik nėra – tik keletas, ir šių tekstų kalba pakankamai vaizdinga, patraukli, emocionali. Viename iš jų kalbama: „Bet štai ir vėl – patenki į ledinio vandens sūkurį, kuris kažkodėl neša pragaran. Ten kažkas susirgo, neišlaikė egzamino, rado išdavikišką draugo žinutę, gavo į nosį nuo *marozų* ar per klaidą ištekėjo ne už to, už kurio reikėjo < ... > (Pn 2009/1, 3)¹. Šiame tekste yra tik vienas svetimžodis – žargonybė *marozai*, reiškiantis ‘treninguoti mušeikos’. Kituose žurnalo numeriuose redaktorės kalba jau neteršiama svetimybėmis. Ji kartais pagražinama įterpiant frazeologizmą, kaip antai „< ... > Net miegas gali būti mokamas, jei vartoji tabletes nuo nemigos, ir nemokamas, jei po sunkios dienos ar bulvių sodinimo talkos krenti į patalus kaip kirvis < ...> (Pn 2009/5, 3). J. Baltrukonytė savo tekstuose vartoja ir leksines semantines figūras: „Greitai pasimiršo kalbos – jas nuplovė lietūs ir nupūtė vėjai < ...> Kam paskambinti, kad atsilieptų laimė?“ (Pn 2009/2, 3).

„Panelėje“ yra nuolatinųjų ir besikeičiančių antraščių (skyrelių). Ir vienu, ir kitu yra įvairiausių. Pavyzdžiui, nuolatinės antraštės skamba taip: „Mėnuo su panele“, „Viršelio mergina“, „Už kadro“, „Jūsų nuotaikos, įvykiai, problemos, norai ir maži stebuklai“, „Metamorfozės“, „Love Story“ (Meilės istorija – aut.), „Mada + gudrybės“, „Grožio programa“, „Beveik pelenė“, „Stiliaus komanda“, „Atosto-

¹ Cituojant iš žurnalo *Panelė* išrinktus pavyzdžius bus žymimi žurnalo išleidimo metai ir numeris. Puslapis bus žymimas tik cituojant visą sakinį.

gos Forever (Atostogos amžinai – aut.)“, „Nuodėmės“, „Trumpai drūtai“, „Užduok klausimą www.panele.lt“, „Nuotakų turgus“, „Svajonių jaunikis“, „Fotoklubas“, „Horoskopas“, „Išėjusiems negrižti“. Tarp nepastovių antraščių galima rasti tokių: „Kapt kapt“, „Šlovė užpakaliui“, „Romantika“, „Aukso ieškotojai“, „Palaida bala“, „Sex & Money“ (Seksas ir pinigai – aut.), „Kūno aukos“, „Tragedione“ (tai gali būti netikslus bandymas žodį „tragedija“ priartinti prie italų kalbos – aut.), „Amūriukai“ ir kitos. Didžioji dalis antraščių rašomos lietuviškai, kai kurios – angliškai arba derinant lietuvišką žodį su anglišku. Tokia praktika gali būti patraukli jaunimui, bet nerekomenduotina vartoti.

Atskiro aptarimo vertos smagios nuolatinės antraštės: „Knygų graužykla“, „Akių krapštykla“, „Ausų kasykla“, kur nuolat pristatomos naujos knygos, filmai ir muzikos įrašai. Juos komentuoja arba žinomi žmonės – Rimas Šapauskas, Žygimantas Stakėnas, arba anoniminiai komentotojai. Antraštės sudarytos remiantis daikto arba kūno dalies priklausomybe nuo veiksmo, kuris išprovokuojamas dėl intensyvaus pašalinio poveikio. Pirmosios antraštės priesaginis žodis *graužykla* yra tam tikra asociacija su frazeologiniais žodžių junginiais *graužti knygas*, *knygų graužikas*, reiškiančiais „intensyviai skaityti knygas“, „didelis knygų mėgėjas“. Priesaginiai žodžiai *krapštykla*, *kasykla* asocijuojasi su vieta, kurioje atliekami regėjimui ir klausai poveikį darantys veiksmai – rodomas vaizdas, leidžiamas garsas. Paprasčiau vietoje visų trijų žurnale esančių antraščių galbūt būtų galima pasakyti „Knygų skaitykla“, „Kino salė“, „Įrašų studija“, bet tai neskambėtų taip patraukliai, kaip leidinio kūrėjų sugalvoti pavadinimai.

Kai kurių įdomiausių laiškų pavadinimai antraštėje „Jūsų nuotaikos, įvykiai, problemos, norai ir maži stebuklai“ žurnale rašomi mažosiomis raidėmis. Pavyzdžiui, „*mylėk meškas arba siaubo pasakaitė vaikams*“ (Pn 2009/2, 8); „*valdžią ima babučionkas*“ (Pn 2009/1, 8). Visa tai gali sudaryti tiesioginio bendravimo, gaunamų laiškų gausumo įspūdį.

Žurnalo patrauklumą gali lemti dažnai vartojama vienaskaitos arba daugiskaitos liepiamoji nuosaka: *venk; baik; nueik; išmok; atsikratyk; nustebink, spręskite pačios; neverkite; atsiduokite jausmams; neapleiskite savo stiliuko; rinkis tau labiausiai tinkančių šukuoseną ir pan.* Tai sudaro įspūdį, kad „Panelės“ redakcijoje dirba šiltai bendraujantys, patarimus mielai dalijantys žmonės.

Peržiūrėjus septynis 2009 metų žurnalo numerius, juose rasta kai kurių itin redaktorių ir jų pašnekovų mėgstamų žodžių. Net 30 kartų pavartotas žodis *nu*, 20 kartų – *faina*, 15 kartų – *klasiokas* arba *klasiokė*, 12 kartų – *tūsintis*, *tūsas*, 5 kartus – *kambariokas*, *kambariokė*, 6 kartus – *davai*. Ši populiaroji netaisyklinga ir vartotina leksika leidžia daryti išvadą, kad žurnalas yra *fainas*, nes rašo apie *klasiokų*, *kambariokų tūsus*, kuriuose dažnai skamba žodžiai *nu davai*.

15 metų gyvuojantis žurnalas dažnai dėkoja savo skaitytojams. Jame laiškai kartais spausdinami netaisyta kalba. Galima numanyti, kad taip stengiamasi parodyti kai kurių žurnalo skaitytojų

neraštingumą, kartu atliekant mokomąją funkciją. Perskaičius Viltės iš Šakių laišką, kuriame gausu žodžių su rašybos klaidomis, tokių kaip *apie meilią* (= apie meilę), *nuostabiausės* (= nuostabiausias), *nieko nebūtų nutikią* (= nutikę), *alkocholinius* (= alkoholinius) *gėrimus*, *pabėkt* (= pabėgt), *pabaikti* (= pabaigti) (Pn 2009/1, 8), gali kilti ironija, pašaipa taip rašančiai merginai. Toks laiškas nespausdinamas po atskira antrašte, jis spausdinamas kartu su kitais, be klaidų parašytais laiškais skyrelyje „Jūsų nuotaikos, įvykiai, problemos, norai ir maži stebuklai“.

Žaismingumo žurnalo tekstams suteikia gausiai vartojami deminutyvai, kai kurių redaktorių mėgstami bandymai rimuoti ar žaisti žodžių skambesiu. Pavyzdžiui, Arnoldo Lukošiaus straipsnio anonso pradžia: *nesveiki neatvykę ne į JAV arba krizenantis krizės kreizas* (Pn 2009/1, 15).

Redaktorių išmonę „Panelėje“ parodo atvirai neafišuojamos jų pavardės. Kiekvienas redaktorius prisistato anonisuodamas savo straipsnius antraštėje „Už kadro“. Atidžiau peržiūrėjus žurnalo redaktorių – Orijaus Gasanovo, Agnės Urbonaitės, Arnoldo Lukošiaus ir vyriausiosios redaktorės Jurgos Baltrukonytės straipsnius, galima išvelgti kiekvieno jų kalbos ir rašymo specifiką. Vieni (O. Gasanovas, A. Urbonaitė) mėgsta cituoti pašnekovų kalbą su visomis jų vartojamomis žargonybėmis, šnekamuju stiliumi, kiti (A. Lukošius, J. Baltrukonytė) – daugiau bendrinės kalbos stiliumi su žaismingais elementais. Ši praktika leidžia redakcijos kolektyvui leidinio straipsnius pristatyti kaip „šmaikščius, kandžius, skandalingus ir iki ašarų linksmus“ (Pn 2009/1, 26). Reikia pabrėžti, kad straipsnių herojų kalba dažniausiai cituojama kabutėse, o jų autorių tekstai arba rašomi kursyvu, arba paryškintu šriftu be kabučių, be tiesioginės kalbos. Tiesiogine kalba parašyti tik A. Lukošiaus straipsniai. Tekstų kalbos vaizdingumas priklauso nuo pašnekovų kalbos turtingumo.

Galima pastebėti, kad jaunimo žurnale „Panelė“ gausu netikėtų, bendrinėje kalboje nevertotinių žodžių. Svarbu žinoti, kad daugelis tų žodžių – svetimi, nereikalingi žodžiai, atėję į mūsų kalbą įvairiais keliais iš kitų kalbų. Kitaip tariant, skolinti žodžiai. Spaudoje šie žodžiai vartojami siekiant pagyvinti, pajvairinti lietuvių kalbą, parodyti kalbančiojo išsilavinimą, mentalitetą, charakterį, patraukti skaitytoją. Svetimybių vartojimas „Panelėje“ yra didžiausias trūkumas, dėl kurio leidinys vertas kritikos.

Iki 2009 metų antrojo žurnalo numerio bene pagrindinis svetimžodžių „autorius“ ir populiariojas buvo vadinamasis stilistas Žužu (radijo stoties M-1 vedėjas Aistis). Vėliau, madų komentuotojais tapus stilistams Kęstučiui Rimdžiui ir Mantui Petruškevičiui, stiliaus patarimai tapo daugiau atitinkantys norminę kalbą, bet jų tikslas ir toliau liko pasišaipyti iš neskoningos jaunimo aprangos. Leidinio redakciją galima pagirti bent jau už tai, kad ilgą laiką platinusi svetimžodžių štampos, pagaliau nusprendė jų atsisakyti ir ėmė platinti stiliaus patarimus bendrine kalba.

Galima teigti, kad kalbininkas Pupkis (2005) yra teisus: norint kelti bendrą žiniasklaidos kalbos kultūrą reikia imtis tam tikrų dalykinių ir organizacinių priemonių. Pirmiausia reikia gerokai pakelti būsimųjų žurnalistų kalbinį rengimą. Reikia, kad kalbos kultūros specialistai operatyviai rūpintųsi bendrinės kalbos normų sklaida ir nedelsdami perteiktų žiniasklaidai normų kodifikacijos naujienas, o žurnalistai patys daugiau domėtųsi kalbos kultūros reikalais. Svarbi ar net svarbiausia žiniasklaidos vadovų nuostata dėl savo pačių kalbos kultūros (Pupkis 2005, 322).

III. TAISYKLINGOS STILIAUS PRIEMONĖS ŽURNALE. KALBOS PRIEMONIŲ KONKURENCIJA

Žurnalo „Panelė“ kalbinėje raiškoje yra nemažai taisyklingų stiliaus priemonių bei įvairių kalbos vienetų konkurencijos atvejų. Taisyklingos kalbos priemonės atlieka ne tik komunikacinę informacinę, bet ir teigiamą emocinę ekspresinę funkciją (Pupkis 2005, 319). Kalbant apie poveikį adresatui, dar galima skirti ir šios leksikos apeliacinę funkciją. Minėtoms funkcijoms atlikti žurnale vartojami įvairūs vediniai, sinonimai, leksinės semantinės, sintaksinės figūros, kuriams naujadarai. Kai kurie žodžių darybos vienetai, sinonimai ar figūros, priskiriami taisyklingai kalbinei raiškai, labai pagyvina „Panelėje“ spausdinamus tekstus.

Župerka (2001) teigia, kad stiliaus priemonės sudaro visi kalbos vienetai bei jų vartojimo būdai. Tarp savęs konkuruoja įvairūs kalbos vienetai: žodžiai, jų formos, sintaksinės konstrukcijos. Šnekoje, tekste svarbiausias konkurencijos vienetas yra sakinys. O pačiame sakinyje renkamės mažesnius vienetus – žodžius, jų formas. Aptarti stiliaus priemonės, pasak kalbininko, reiškia palyginti neutralius ir stilistiškai žymėtus vienetus, apžvelgti jų stilistinius bei emocinius atspalvius, stiliaus atžvilgiu išnagrinėti tipinius raiškos būdus, kuriais gali būti nusakytas artimas turinys (Župerka 2001, 27–28).

3.1. Pagrindinės žurnalo stiliaus priemonės

Būdingi konkurentų eilės nariai yra variantai, sinonimai ir figūros, tačiau šiame darbe variantai neaptariami, kadangi atrinktų žurnalo numerių tekstuose jų rasta mažai. Skyriuje aptariami jaunimo kalboje mėgstami žodžių vediniai (priešdėliniai, priesaginiai), dūriniai, taip pat potencialūs sintaksiniai ir leksiniai sinonimai bei populiariausios stiliaus figūros – leksinės semantinės ir sintaksinės. Kitų figūrų pasirinktuose „Panelės“ numeriuose rasta labai mažai. Sinonimų pavyzdžiai vertinami kaip potencialioji sinonimika – lyginama su neutraliesniais kalbos vienetais, išskiriamos dominantės.

3.1.1. Vediniai

Daugiausia žurnale „Panelė“ rasta priesaginių vedinių. Župerka (2001) įvardija, kad sinonimiškai santykiauja skirtingų priesagų, priešdėlių ir skirtingų darybos būdų vediniai – priešdėliniai su priesaginiais, priesaginiai su galūniniais, priesagų vediniai su dūriniais. Gausią vedinių sinonimiką turi daiktavardžiai, ypač asmenų ir veiksmy pavadinimai bei įvairūs deminutyvai. Deminutyvus, kurių

vienoda reikšmė ir bendras emocinis atspalvis, laikome darybiniais sinonimais (Župerka, „Stilistika“, 2001: 38–39). Tačiau darybinių sinonimų tarp žurnale rastų deminutyvų nepastebėta. Leidinyje deminutyvai vartojami gausiai, bet jie yra ne sinonimiški daiktavardžiai, o stilistiškai žymėtieji žodžių vediniai. Kadangi pastarųjų leidinyje gana gausu, jie turi papildomų reikšmės atspalvių, palyginus su stilistiškai neutraliais žodžiais, darbe kalbama apie šiuos deminutyvus.

Kaip žinoma, daiktavardžių deminutyvai daromi su keliolika ar keliasdešimt priesagų bei jų deriniais. Populiariausia žurnalo deminutyvų priesaga – *-ukas, (-ė)*. Pavyzdžiai: *rankinukas, šedevriukas, šinšiliukai, džinsiukai* (Pn 2009/1), *garažiukas, Biručiuks, judesiukai, pilvukas, riebalinukai, katinukas* (Pn 2009/3), *baliukas, amūriukai* (Pn 2009/5), *mokinukas, papuošaliukai, deimančiukas, dinozaurinukai, drabužiukai* (Pn 2009/6), *brendžiukas, šūdukas* (Pn 2009/7). Kad ši priesaga daiktavardžiams suteikia maloninį atspalvį, matyti iš sakinių: *Su tokiais džinsiukais tu visai gražiai atrodai* (Pn 2009/1, 146); *Įsipyliau brendžiuko ir iškart palengvėjo* (Pn 2009/7, 42); *Žinai, Biručiuks, krizė* (Pn 2009/3, 8). Tačiau būna ir išimčių, kaip antai: *Tos panos kažkokiais šūdukais apsikarsčiusios, prisidažiusios visaip* (Pn 2009/7, 56). Deminutyvo *šūdukas* pamatinis žodis *šūdas* yra iš primityviosios, vulgariosios leksikos. Taigi ir šis deminutyvas turi ne maloninį, bet pajuokiamąjį, pašiepiamąjį atspalvį.

Dažniausiai maloninis atspalvis daiktavardžiams suteikiamas su priesaga *-elis (-ė), -ėlis (ė)*: *dainorėlis, sijonėlis* (Pn 2009/1), *melodijėlė, dalykėliai* (Pn 2009/2), *sumelė, angelėlis, kaspinėliai* (2009/5). Su priesagomis *-ytė, -ikė* daiktavardinių vedinių pasirinktuose „Panelės“ numeriuose vartojama nedaug: *fotosesijytė, muzikytė* (Pn 2009/1), *kojytės* (Pn 2009/3), *musmirytė* (Pn 2009/5), *moteriškikė, kojikės* (Pn 2009/3). Žodžio „bernelis“ deminutyvinės formos viename tekste užfiksuotos net dvi – *bernužėlis* ir *berniuškėlis* (pirmasis deminutyvas turi dvi priesagas: *-už* ir *-ėl*, antrasis – be priesagos *-ėl*, dar turi nelietuvišką priesagą *-ušk*): *Šitas bernužėlis visai stilingai apsirėdęs; Matyt, prisipliumpė berniuškėlis pigaus alaus* (Pn 2009/1, 116). Taip pat maloniniam atspalviui išgauti vartojami žodžiai su priesagomis: *-ytė – šiknytė; -učiai – plaukučiai* (Pn 2009/5), *zuikučiai, meškučiai* (Pn 2009/1). Žodis *sumelė* irgi galėtų turėti maloninį atspalvį, tačiau žurnale jo atspalvis yra menkinamasis: *Tai buvo menka sumelė, bet dėl jos aš sėdau* (į kalėjimą – aut.) (Pn 2009/5, 7). Deminutyvas *sumelė* šiuo atveju parodo, kokia menka, nedidelė pinigų suma buvo pašnekovo nelaimės priežastis. Jei tai būtų, sakykime, *apvali sumelė*, tas pats deminutyvas *sumelė* iš karto įgautų teigiamesnį atspalvį.

Kitas pavyzdys: *Atsikeliu anksčiau, kojikes patampau* (pasimankštinu – aut.) (Pn 2009/3, 49). Arba: *Buvau visai nieko moteriškikė, nedidukė tokia, juodbruva* (Pn 2009/3, 49). Deminutyvai *kojikės, moteriškikė* pavartoti ne tik mielumui, bet ir mažumui parodyti, spaudoje vartojami gana retai.

Žurnale dažnai vartojami žodžiai: *kambariokė* (= kambario draugė), *grupiokė* (= grupės draugė), *klasiokė* (= klasės draugė). Priesagos *-okas* (*ė*) vediniai yra vengtini, jei nereiškia ūgtelėjimo, todėl Valstybinė lietuvių kalbos komisija šiuos žodžius pateikia kaip nevartotinus (<<http://www.vlkk.lt/lit/3340>>). *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas* jų irgi neteikia. Tačiau *Lietuvių kalbos žodyne* žodis *klasiokas* pateikiamas kaip šnekamosios kalbos žodis. Kiti minėtieji taip pat yra vartojami tik šnekamojoje kalboje.

Su priesaga *-eiva* lietuvių kalboje sudaroma nedaug žodžių: *vadeiva* (= vadas), *puošėiva* (= dabita, mėgstantis puoštis), *kareiva* (= karys), *gudreiva* (= gudruolis) ir kt. Žurnale vartojamas žodis *stileiva*. Tokie stilistiškai žymėti žodžiai turi vertinamąją reikšmę – parodoma, kokia asmens paskirtis, kaip jis yra vertinamas. Priesagos *-eiva* vediniai turi ir menkinamąjį, ir maloninį atspalvius. Žurnale žodis *stileiva* vertintinas kaip maloninio atspalvio kalbos vienetas, nes: *Na tu tikra stileiva* (reiškia, stilinga – aut.) (2008/5, 147). Tačiau LKŽ pateikia, kad *stileiva* – menkinamojo atspalvio žodis, nes reiškia asmenį, kuris perdėtai madingai rengiasi ar puošiasi, yra gražeiva, dabita.

Stilistinį šnekamosios leksikos sluoksnį sudaro žodžiai, susiję su neoficialiaja, buitine kalbos vartojimo sfera. Kalbos priemonės šnekamasis atspalvis priklauso nuo to, kaip kalbą jaučia jos vartotojas. Su priesagomis *-l-*, *-ava* sudarytas šnekamosios kalbos daiktavardis *rašliava* (stilistiškai neutralus atitikmuo – daiktavardis *raštas*, *rašinys*) (Pn 2009/2) ir tikrinio daiktavardžio *Giedrė* su priesaga *-usė* vedinys *Giedrusė* (Pn 2009/1) kelia pašaipos jausmą, todėl galima teigti, kad šie vediniai ar dariniai turi menkinamąjį atspalvį. Tai matyti iš sakinių: *Mano rašliavos jam nepatiko* (Pn 2009/2, 18). *Taip apsirėdžiusi, Giedruse, geriau klube nesirodyk* (Pn 2009/1, 116). Kalbininkai pastebi, kad ne dominantės, o kiti žodžių dariniai (siauresnės reikšmės žodžiai) vartojami siekiant kokį dalyką įvardyti, įvertinti tiksliau bei konkrečiau, ir tai yra tikslinamoji jų paskirtis. Vadinasi, galima teigti, kad „Panelėje“ vartojama kalbinė raiška kartais atlieka ir tikslinamąją, ir vertinamąją funkcijas.

Žurnale vartojami veiksmažodžių priesaginiai ir priešdėliniai vediniai (kabutėse pateikiami neutralesni kalbos vienetai) *keiksnoti* ‘truputį, tyliai keikti’, *paterlioti* ‘pateplioti’, *segėti* ‘nešioti sijoną’ (Pn 2009/3), *prisiplepėti*, *parėkti* ‘prisikalbėti, garsiai kalbėti’, *depresuoti* ‘nervintis’ (Pn 2009/2), *vadybininkauti* ‘dirbti vadybininku’ (Pn 2009/1), *susivokti* ‘suprasti’, *išsireklamuoti* ‘rodytis, viešinti save’, *susimirksėti* ‘bandyti koketuoti, patikti’, *paplanuoti* ‘šiek tiek pradėti planuoti’ (Pn 2009/5) publicistinei kalbai suteikia ekspresyvumo. Estetinė tokių vedinių paskirtis – išvengti monotonijos, įkyraus tų pačių žodžių kartojimo. Tekste vienas toks vedinys dažnai turi kelias funkcijas: tikslina sąvoką, vertina emociškai ir leidžia išvengti monotonijos. Tai rodo ir žurnalo pavyzdžiai: *Ir kaip žmonėms neatsibodo keiksnoti valdžios* (Pn 2009/3)? *Aš tuoj pradėdavau depresuoti, nervintis* (Pn 2009/2).

„Panelėje“ mėgstami būdvardžiai su priesaga *-iškas*: *hipiškas, paneliškas, iškrypėliškas* (Pn 2009/2), *mergaitiškas* (Pn 2009/4). Priesagos *-iškas* vediniai reiškia ypatybę pagal panašumą arba ypatybę pagal daikto priklausymą rūšiai. Šie būdvardžiai padaryti iš daiktavardžių ir suteikia tekstui žaismingumo. Nevengiama žurnale įvardžiuotinių būdvardinių ir dalyvinių formų: *Visos mes esame moterys – ir laukiančiosios, ir paliktosios* (Pn 2009/5, 12). *Ji buvo ta blogoji mergina, kuri mane išskyrė su vaikinu* (Pn 2009/3, 31). *Sukudakavo sijonėtosios* (Pn 2009/5, 108).

Kalbant apie darybinius vedinius reikia paminėti ir dūrinius, kurių žurnale rasta nedaug: *saldžiabalsis, pusnaujis* (Pn 2009/1), *apyilgis* (Pn 2009/5). Vediniai ir dūriniai gali turėti artimos arba tokios pat reikšmės žodžių atitikmenis. Pavyzdžiui, *paplanuoti – pradėti planuoti, susivokti – imti suprasti, susiprasti, paterlioti – pateplioti, saldžiabalsis – gražiabalsis, pusnaujis – apynaujis* [atitikmenys – aut.].

3.1.2. Leksiniai sinonimai

Pagal sinonimų vartojimą tekste skiriama potencialioji ir realioji sinonimika. Kai pasakytas vienas sinonimų eilės narys, turime potencialiąją sinonimiką. Realioji sinonimika – kai tekste pavartota keletas sinonimų (Župerka 2001, 36). Darbe kalbama apie potencialiąją sinonimiką.

Ekspresyvinė funkcija, pasak K. Župerkos, ryški tada, kai sinonimai rodo vertinamąjį požiūrį. „Panelės“ tekstuose ši funkcija atskleidžiama tokiais sakiniais [pažymos – aut.]: *Kaip jam neatsibodo trunkytis po pasaulį?* [šnek., frazeol. sin.] (Pn 2009/5, 25). *Ji buvo apspangusi nuo egzaminų beprotybės* [šnek.] (Pn 2009/5, 25). *Man atsibodo jo bliovimas apie gyvenimo prasmę* [vulg.] (Pn 2009/3,10). Sinonimus *trankytis, apspangusi, bliovimas* galima pakeisti neutraliesniais kalbos vienetais – *važinėti, apsvaigusi, kalbėjimas*, bet jie nustotų emocinio įtaigumo ir vertinamojo spalvingumo.

Šiame darbe aptariamais leksinių sinonimų potencialiosios sinonimikos pavyzdžiai. Jais siekiama parodyti, kad tos pačios sinonimų eilės vieni žodžiai būna neutralūs, kiti – emociškai nuspalvinti, rodantys požiūrį į nusakomąjį daiktą, veiksmą ar ypatybę, kad emociniai sinonimai žurnale dažniausiai turi pajuokiamąjį, menkinamąjį, niekinamąjį atspalvį arba yra vulgarūs. Skliaustuose pateikiami galimi kiti sinonimiški žodžiai [pažymos ir sinonimiški žodžiai – aut.].

Viena grupė žurnale rastų leksinių sinonimų atspindi pajuokiamąjį, menkinamąjį ir niekinamąjį požiūrį į nusakomą daiktą, veiksmą ar ypatybę. Tai: *Man patinka turgus. Ten nuėjus galima ilgai knistis* (ieškoti drabužių, raustis drabužiuose), *paskui derėtis* (Pn 2009/1, 37); *Bet, Dieve, muzika nėra tai, kad abu sustoja ir bliauna* (dainuoja, rėkia), *kas garsiau* (Pn 2009/1, 37); *Jam tik rūpėdavo prisipliumpti* (prisigerti, prisiryti) *alaus* (Pn 2009/1, 46); *Jam nereikėjo sukrapštyti* (surinkti, susižvejoti) *pinigų vestuvėms – jų davė mano tėvai* (Pn 2009/1, 31); *Meilė dar labiau įsivažiavo*

(įsižiebė, įsiliepsnojo) (Pn 2009/5, 28); *Jai patiko ryti* (vis skaityti, graužti) *meilės romanus* (Pn 2009/4, 8); *Nieko negelbėjo ir tėvų zyzimas* (įkyrus aiškinimas, prašymas, užimas) (Pn 2009/5, 7). Šie pabrauktieji sinonimai ryškiai nuspalvina veiksma, į kurį žiūrima ironiškai, su panieka, norint sumenkinti to veiksmo reikšmę.

Kita grupė sinonimų – emociškai nemalonūs, storžieviški, vulgarūs. Pavyzdžiui: *Man nepatiko duotis su bernais* (lakstyti, važinėti) *su bernais* (Pn 2009/2, 73); *Eglė – gražiausias Lietuvoje šiknytės* (užpakaliuko, sėdynės) *savininkė* (Pn 2009/5, 60); *Juk niekam nepatinka, kai kas nors sako, kad esi šiknius* (nenaudėlis, niekšas) (Pn 2009/5, 60); *Minedas ir Ostapenko visus kaip tikros žvaigždės šokdina, o aš prie šūdų krūvos* (vystyklų krūvos, kakučių krūvos) *sėdžiu* (Pn 2009/5, 46); *Jam rūpėjo tik jo paties subinė* (užpakalis, sėdynė) (Pn 2009/5, 46). Vulgarieji sinonimai šokiruoja skaitytoją, žeidžia jo emocijas arba tenkina pačios primityviausios kalbinės raiškos vartotojus. Galima teigti, kad nedidelė dalis emocinių sinonimų pažeidžia kalbos etiketą ar kalbos normas.

Trečioji grupė žurnalo leksinių sinonimų yra tiesiog emociškai spalvingi ir gerai suderinti garsyno, ritmo požiūriu. Pavyzdžiui, antraštė *Trumpai drūtai* (trumpai ir tiksliai, trumpai ir aiškiai) (Pn 2009/1, 9). Arba *Čiupk* (imk, griebk, kviesk) *geriausią draugę ir dumk* (bėk, skubėk, lėk) *į kino teatrą* (Pn 2009/1, 12); *Rekomenduoju visiems, mėgstantiems gerą kiną! Čia jums ne tirli pirli muzikytė* (niekam tikusi muzika) (Pn 2009/1, 12); *Nubirbiu iki jūros pabėgioti* (nuvažiuoju, nulekiu) (Pn 2009/5, 34); *Tai bent batukai saldiniukai* (nuostabūs batukai, gražučiai batukai) (Pn 2009/5, 110).

Kaip rodo pavyzdžiai, tos pačios sinonimų eilės vieni žodžiai gali būti neutralūs, kiti – emociškai nuspalvinti. Pastarieji tekstui suteikia vaizdingumo, todėl, gali būti, kad dėl šios priežasties yra vartojami ir jaunimo žurnale.

Pupkis (2005) pastebi, kad „kasdieninėje šnekamojoje kalboje liečiasi norminiai kodifikuoti kalbos elementai su prasčiokiškos kalbos variantais. Joje ryškiausiai funkcionuoja realioji norma, atsiradusi visuotinėje vartosenoje. Galėtume sakyti, kad ši atmaina yra visų tautinės kalbos atmainų katilas, kuriame „suverda“ ryškiausi visų atmainų skirtumai ir „išverda“ nauji realiosios normos reiškiniai“ (Pupkis 2005, 111).

Žurnalo kūrėjai, ko gero, pastebi šnekamosios kalbos daromą įtaką norminei kalbai, tų kalbų susipynimą ir nesibaigiantį šnekamosios kalbos populiarumą, todėl į savo straipsnius dėl to paties populiarumo nevengia įpinti stilistiškai nuspalvintų kalbos vienetų.

3.1.3. Sintaksiniai sinonimai

Sintaksiniai sinonimai yra dviejų tipų – sinoniminiai žodžių junginiai ir sinoniminiai sakiniai. Darbe pateikiami tik keli žurnalui būdingesni sinoniminiai žodžių junginiai [sinonimiški atitikmenys – aut.], nes jų rasta labai nedaug. Pavyzdžiai nagrinėjami remiantis K. Župerkos darbu „Stilistika“ (2001). Analizės pradžioje pateikiamas ir vienas sinoniminių sakinių vartojimo atvejis – ryškesniam sakinių sinonimiškumui atskleisti reikėtų gerokai platesnės analizės, kurią tikslinga atlikti atskirame darbe.

Štai sakiniui: *Buvo pyragai k e p a m i, r ū p i n a m a s i, kad namie visada būtų sriubos* sinonimiškas galėti būti toks sakinyš – *K e p i a u pyragus, r ū p i n a u s i, kad visada namie būtų sriubos* (Pn 2009/5, 32). Šiuo atveju pirmojo, beasmensio sakinio dalyvinėms formoms sinonimiškos asmenuojamosios būtojo kartinio laiko I asmens formos. Beasmeniame sakinyje prasminis veikėjo vaidmuo išnyksta, autorius neiškelia savęs, taip paryškinamas kalbos objektyvumas. Neveikiamąją dalyvio rūšimi išreikšti tariniai daugiau praneša apie patį veiksmą, o ne iškelia veikėjo vaidmenį. Pabrėžiamas pašnekovo noras savo mintį pateikti kaip objektyvią, bendrą. Bet objektyvumas, informacinė funkcija būdinga toli gražu ne daugeliui publicistinio stiliaus tekstų.

Potencialiąją sinonimiką laikytinų žodžių junginių žurnale yra įvairių: veiksmažodžių junginių su bendratimis, skirtingais linksniais, dalyviais, prielinksniniais junginiais, daiktavardžių junginių su daiktavardžio kilmininko arba būdvardžio pažymiais. Darbe pateikiami tie pavyzdžiai, kurie būdingiausi leidiniui.

Sinonimiškos žurnale yra vietininko linksnių, būdo aplinkybių formos. Pavyzdžiui: *Reikėjo jį nešti pragaran* (Reikėjo jį nešti į pragarą) (Pn 2009/1, 28); *Pasitelkęs pagalbom kaimyną, išėjo didas miškan mėsos ieškoti* (Pasitelkęs į pagalbą kaimyną, išėjo didas į mišką mėsos ieškoti) (Pn 2009/1, 8); *Neprošal būtų ir tau pailsėti* (*Ne pro šalį būtų ir tau pailsėti*) (Pn 2009/1, 31).

Sintaksinius sinonimus gali sudaryti linksnių ir prielinksnių konstrukcijų vartojimas ir veiksmažodiniai žodžių junginiai su įvardžiais. Tai irgi žodžių junginių sinonimika. Veiksmažodinių žodžių junginių su įvardžiais vartojimo žurnale pavyzdžiai: *Negaliu tėčiui sakyti: „Man reikia to ir ano“*. *Apsieinu* (Negaliu tėčiui sakyti: „Man reikia vieno ar kito daikto“). *Apsieinu* (Pn 2009/1, 40); *Ji nelindo į dūšią, neliepė daryti tą ar aną, manė, kad man reikia atsitraukti* (*Ji nelindo į dūšią, neliepė daryti tai viena, tai kita, manė, kad man reikia atsitraukti*) (Pn 2009/1, 40); *Mane domina tas ir tas* (*Mane domina būtent tai*) (Pn 2009/1, 40); *Reikėjo skubėt, tą daryt, aną* (Reikėjo skubėt, viena daryt, kita) (Pn 2009/1, 31). Dėl to, kad žurnale mėgstama cituoti pašnekovus, vartojančius žodžių junginius su parodomaisiais įvardžiais, galima daryti prielaidą: jaunimo leidinio autoriai ne visada siekia

konkretumo, o abstraktūs žodžiai sukelia populiaraus tuščiažodžiavimo įspūdį. Pakerio (1971) įsitikinimu, kartais frazę visai be reikalo abstraktiname. „Nuo to nukenčia ir kalbos gyvumas. Žodis juo konkretesnis, juo jis gyvesnis“, – tvirtina kalbininkas (Pakerys 1971, 173). Taigi įvardžių gausa abstraktina mintį ir skurdina jos įtaigumą.

3.2. Stiliaus figūros

Stiliaus figūra (lot. *figūra* „išvaizda, pavidalas“) yra ypatingas, nestandartinis kalbinės raiškos būdas. Župerka (2001) pažymi, kad figūros apima visus kalbos lygmenis ir skirtinos į leksines semantines, darybines, morfologines, sintaksines ir fonetines bei grafines figūras (Župerka 2001, 57). Didžiausią stilistinį vaidmenį atlieka leksinės semantinės ir sintaksinės figūros, todėl šiame darbe pateikiami šių figūrų pavyzdžiai, jų reikšmė kalbos įtaigumui.

3.2.1. Leksinės semantinės figūros

Publicistikoje, kaip yra pastebėjęs Župerka, mėgstama vartoti labiausiai paplitusias stiliaus figūras, ypač tropus, kurie neretai virsta šampais. Žurnalas „Panelė“ šiuo atžvilgiu nėra išimtis – metaforų, metonimijų ir kitų semantinių figūrų šiame jaunimo leidinyje tikrai daug. Kai kurios iš jų kartojasi. Kadangi leksinės semantinės figūros apskritai atlieka didžiausią stilistinį vaidmenį, šiame darbe bandyta atrinkti, kokių rūšių leksinių semantinių figūrų vartojama žurnale, skaičiuota, kurių vartojama daugiausia, analizuota.

R. Koženiauskienė (2001) teigia, kad tropas – tai perkeltinė, antrinė, šalutinė žodžio reikšmė, kai su įprastą vietą turinčiu žodžiu „daromas posūkis“. Daikto, asmens ar reiškinių vardo perkėlimas kitam daiktui, asmeniui ar reiškiniui, kuriam tas vardas nėra tikrasis, yra pagrindinis tropo požymis. Pagrindiniai tropai yra du. Tai metafora ir metonimija (Koženiauskienė 2001, 205).

„Panelėje“ dažniausiai vartojamos leksinės semantinės figūros, kurių reikšmė perkeliama remiantis daiktų panašumu (metaforos) arba jų ryšiu (metonimijos). Metaforų ypatybės pagrįstos žodžių reikšmės panašumu, t. y. lyginimo pagrindu, daugiausiai nusako formos, veiksmo arba įspūdžio panašumą (Župerka 2001, 60). Štai, pavyzdžiai, metaforos: *Jis ant scenos degtukas* (Pn 2009/1, 38); *Dabar blondinės ir brunetės kirpčiukų sąjunga kabo prie grožio salono durų* (apie iš plaukų padarytas užuolaidas – aut.) (Pn 2009/3, 52) – pagrįstos formos panašumu. Kita metafora: *Visas gyvenimas ant*.

ratų (Pn 2009/1, 21) – veiksmo panašumu, metafora: *Nuo visų atsivėriau tylos siena* – įspūdžio panašumu.

Metaforų atmainos gali būti hiperbolė (meninis padidinimas) arba litotė (meninis sumažinimas), personifikacija (įsmeninimas), alegorija (viso pasakymo perkeltinė prasmė), ironija (paslėpta pašaipa) (Župerka 2001, 64). Koženiauskienė (2001) teigia, kad hiperbolė – tai tropas, vartojamas dalyko reikšmei, jo svarbai ir galiui padidinti (Koženiauskienė 2001, 205).

Žurnale vartojamos tokios hiperbolės: *užgriuvo koncertų lavina* (Pn 2009/1); *įžymybių kaip šieno* (2009/2) (pagrįsta kiekybės įspūdžio panašumu) arba *šokinėjau iki dangaus* (Pn 2009/1) (pagrįsta veiksmo panašumu); *stebinti taikliais ironijos pliūpsniais* (Pn 2009/5) (pagrįsta kiekybės įspūdžio panašumu). Pasitaiko metaforų, kurios sudarytos frazeologizmo pagrindu, kaip antai *sėdėti ne savo rogėse; pirštais badyti* (Pn 2009/1); *žvalgytis apuoko veidais* (Pn 2009/5). Metaforos paprastai būna trumpesnės nei palyginimai, jos neturi raiškos priemonių „lyg“, „tartum“, „kaip“ ir pan.

Pasakymą: *Ir velnias dėvi Prada* („Prada“ firmos drabužius – aut.) (Pn 2009/3, 52) galima traktuoti kaip alegoriją. Alegorijoje minimi daiktai visada reiškia kitus daiktus – bendresnius, abstraktesnius. Nors šiuo atveju žodį *Prada* galima suprasti kaip firmos pavadinimą, jis, parašytas be kabučių, gali būti suprantamas ir bendresne reikšme – kaip gyvybės, demoniškumo, pradžių pradžios pradžia, nepaisant, kad tuomet reikėtų rašyti taip: *Ir velnias dėvi pradą*.

Žurnale „Panelė“ yra ironijos atvejų: *Aš nebėgu į krūmus* (Pn 2009/1, 15); *Mane visi vadina garsiu kaip „Maxima“* (Pn 2009/1, 38); *mėsytės ant kaulų turinčios pupos* (Pn 2009/2, 20); *sukudakavo sijonėtosios* (prakalbo moterys – aut.) (Pn 2009/5). Tai pridengtos formos pašaipa, iš konteksto ir intonacijos giriamąjį žodį paverčianti menkinamuoju. Žurnale kalbinė raiška taip pat kuriama vartojant personifikaciją (įsmeninimą): *plaukai ėmė manęs klausyti* (Pn 2009/1); *technologijos plėtojasi pasišokinėdamos* (Pn 2009/2); *Kam paskambinti, kad atsilieptų laimė?* (Pn 2009/2, 3); *Jau greitai iš jų pažirs pūkuoti šiukšlių konteinerių naujakuriai* (maži kačiukai – aut.) (Pn 2009/4, 8). Tai metaforinis įsmeninimas.

Gana gausiai leidinyje vartojamos metonimijos ir abi jos atmainos – sinekdocha (reikšmės perkėlimas grindžiamas reikšmės ar giminės santykiu) bei antonomazija (tikriniai daiktavardžiai vartojami kaip bendriniai ir atvirkščiai). Sinekdochos vartojimo pavyzdžiai: *Greitai pasimiršo kalbos – jas nuplovė lietūs ir nupūtė vėjai* (Pn 2009/2, 3); *Krizė, kuri jau tiek metų siautė Lietuvos kūrėjų galvose, o dabar pradės siausti ir jų piniginiuose* < ... > (Pn 2009/1, 15); *Kam į įmonę kišti savo pinigų?* (Pn 2009/5); < ... > *viena kitai atstačiusios iškirptes su naujutėlaičiais nėriniais* (atstačiusios krūtines su giliomis iškirptėmis – aut.) (Pn 2009/5, 110).

Populiariausi antonomazijos atvejai žurnale – kai tikriniai vardai vartojami kaip bendriniai. Pavyzdžiai: <...> *pusė civilizuočių šalių gyventojų valgo makdonalduose* <...> (Pn 2009/1, 8); *rengtis pilkai iš humanų* (Pn 2009/5, 7); (abiem atvejais pagrįsta veiksmo vietos ryšiu); <...> *fantazijos gali pavydėti kiekviena Zapyškio genutė* (Pn 2009/1, 12); < ... > *skaitydama jūsų straipsnius apie manekenes, perkarusias zvonkes, jus pakeiksnodavau* (Pn 2009/1, 8) (pagrįsta moteriškosios giminės vardo arba pavardės perkėlimu visai moteriškajai giminei).

Įtaigios ir taisyklingos yra šios metonimijos: *išokti į pėdkelnes; ausų kasykla; akių krapštykla; knygų graužykla* (Pn 2009/2). Kitos metonimijos ne tik skambios, bet turi ironijos atspalvį: *pajudinti smegenų ląsteles* (Pn 2009/4); *puikiausi prizai proto bokštams* (Pn 2009/5, 6). Įtaigios ir frazeologizmais grįstos metonimijos: *pažaliuoti iš pavydo; turėti geresnį liežuvį* (Pn 2009/6); *pereiti ir ugnį, ir ledą; akis paganyti* (Pn 2009/1).

Iš pavyzdžių matyti, kad metonimijos ir metaforos „Panelėje“ vartojamos gana dažnai. Čia jų rasta po 27. Be minėtų tropų, žurnalo kalbinė raiška perteikiama meniniais palyginimais, kai daikto ar veiksmo ypatybės ekspresyviai nusakomos sugretinant jas su kitu reiškiniu, turinčiu bendrą (tikrą ar tariamą) požymį. Čia palyginamasis pagrindas aiškesnis, dalykiškesnis nei metaforoje, kurioje jis paslėptas, nusakomas perkeltine prasme (Župerka 2001, 58).

Palyginimo raiška atpažįstama iš dvinarės formos su lyginamaisiais jungtukais *kaip, lyg, it, tartum, negu, nei*. Žurnalo kalboje rasti 7 palyginimų pavyzdžiai (su jungtukais *kaip, lyg*): *Kai tapau vieniša, vyrai lyg po žiemos miego ėmė mane okupuoti* (Pn 2009/2, 20); *Niūri gotika išgaravo kaip pasenęs eteris* (Pn 2009/3, 10) (pažeistas loginis pagrindas); *akys didelės kaip varlės* (Pn 2009/3); *pora kaip tvora* (Pn 2009/5) (frazeologinis palyginimas); *Vyrų veidai raudo kaip putino uogos* (Pn 2009/5, 110); *pilvas į skalbimo lentą panašus; <...> juodo kaip gili naktis golfiuko tiuninguota aparatūra* (Pn 2009/1, 12).

Žurnale rasta po vieną paradokso, oksimorono, tautologijos atvejį, kurie leidinio kalbą daro puošnesnę, įdomesnę, netgi intriguojančią. Pavyzdžiai: *nesveiki neatvykę ne į JAV* (sveiki atvykę į JAV – aut.) (paradoksas) (Pn 2009/1,15); *jūrų marių gražuolis* (apie turtingą, viengungį verslininką – aut.) (tautologija) (Pn 2009/5); *visi iki vieno* (oksimoronas) (Pn 2009/1, 38). Oksimoronas – tai antoniminių priešingos reikšmės žodžių gretinimas, kuriuo daiktui priskiriamas požymis, prieštaraujantis jo esmei, su juo nesuderinamas. Paradoksas yra artimas oksimoronui, tik skiriasi tuo, kad pastarasis nėra žodžių junginys bei gretinimas, o yra išsitas pasakymas, skelbiantis neįprastą mintį. Tautologija – tos pačios sąvokos pakartojimas kitais žodžiais. Žodžiai *jūrų marių* yra leksinių sinonimų samplaika, plačiai vartojama tautosakoje (Župerka 2001, 66–68). Taigi leksinės semantinės figūros „Panelės“ kalbinę raišką daro palyginti spalvingą ir ne per daugiausia sumenkintą kalbos klaidų.

3.2.2. Sintaksinės figūros

Sintaksinės figūros, kitaip vadinamos sintaksinės konstrukcijos, bei ypatingi sakinių sudarymo, vartojimo būdai kalbą daro išraiškingesnę. Pateikus tokių figūrų vartojimo jaunimo žurnale pavyzdžių, siekiama nustatyti, kokios sintaksinės figūros leidinio autorių ir pašnekovų labiausiai mėgstamos. Leidinyje rasta tokių sintaksinių figūrų: išvardijimų (komponavimo), stilistinės inversijos (komponavimo), korekcijos (komponavimo), elipsės (redukcijos), nutylėjimų (redukcijos), retorinių klausimų (retorinė). Vienu atveju išvardijimas pavartotas kartu su kartojamuoju žodžiu *nei*, kitu – su *ir*: *Nei nuoskaudos, nei skausmo, nei nieko neliko* (Pn 2009/1, 38); *Ir meldėmės, ir šaukėme, ir grasinome* (Pn 2009/3, 42). Trečiu atveju pasikartojančių žodžių nėra: *Neša šapelį prie šapelio, derina, jungia, lipdo*. Žodžių junginiai, kuriuose ryškūs žodžių pakartojimai, publicistikos leidinio kalbinę raišką daro pabrėžtiną, su intensyvumu atspalviu: *iš klubo į klubą ir nieko daugiau* (Pn 2009/2); *su kuo jau kuo, bet su Zvonkum* (Pn 2009/2); *kad kada nors su kuo nors* (Pn 2009/3); *bet gyvenu, kaip gyvenu* (Pn 2009/5); *jis čia vienas, vienui vienas* (Pn 2009/2). Intensyvumą rodantys žodžių junginiai tekstams suteikia žaismingumo, o ritmas bei rimas žurnalo leksiką daro skambią, patrauklią. Bandymų rimuoti pastebėta tokiuose pavyzdžiuose: *Viršeliams pozavo, su Natu draugavo* (Pn 2009/3, 16); *Ateis laikas, bus ir vaikas* (Pn 2009/3, 20); *Ne tik burkuoja, bet ir repetuoja* (Pn 2009/5, 28).

Stilistinės inversijos pavyzdžių rasta daugiausia [žymos skliaustuose – aut.]: *moteriškės pusplikės* (pusplikės moteriškės); *vaikinas saldžiu balseliu* (saldžiabalsis vaikinas); *šalies koncertuose cypavęs* (cypavęs šalies koncertuose), *savanoris su savanore susideda* (savanoris susideda su savanore); *gulėti paslikam* (paslikam gulėti); *Juolab, kad dabar ir iki ateivių prisikasė* (Juolab, kad dabar prisikasė ir iki ateivių) (Pn 2009/4, 8); *akutėmis mirksėti* (mirksėti akutėmis); *vadovavimo meno knygas ryti* (ryti vadovavimo meno knygas) (Pn 2009/5, 32). Stilistinė inversija pasireiškia neįprasta žodžių tvarka sakiniuose, žodžių tvarkos sukeitimu.

Dar vienos komponavimo figūros – korekcijos – rasti du pavyzdžiai: *Noriu būti užtikrintas, šimtu procentų tikras* (Pn 2009/5, 18); *Nutarėme kartą ir visiems laikams išsiaiškinti* (Pn 2009/5, 21).

Redukcijos (trumpinimo) figūrų žurnale nėra daug: *Naivosios, laukiančiosios princo – štai, kokių princų dažnai pasitaiko. Paliktosios, princo nebesulaukiančiosioms – neverkite, vadinasi, tai nebuvo meilė!* (Pn 2009/5, 14). Tai elipsės pavyzdžiai, kai tekste praleidžiamas numanomas žodis. Nutylėjimo pavyzdžių rasta tokių: *O ką čia rekomenduoti – kas skaitė „Da Vinčio kodą“, ir patys bėgs, o kas neskaitė... Na, jie gal neraštingi?..* (Pn 2009/5, 12). Šiuo atveju yra iki galo neišsakyta, nebaigta mintis.

Retoriniai klausimai daugiau populiarūs šnekamojoje kalboje arba grožinės literatūros tekstuose. Žurnale tokių klausimų rasta nedaug – tik du pavyzdžiai: <...> *negi dabar sakysi (sakyti) žmogui tiesą?* (Pn 2009/5, 108); *Na, jie gal neraštingi?..* (Pn 2009/5, 12).

Pavyzdžiai rodo, kad dažniausiai rengiant tekstus žurnale renkamasi komponavimo figūra – stilistinė inversija. Ji pateikta 9 kartus. Kitos komponavimo figūros – išvardijimas, korekcija – pavartotos po 2 kartus, redukcijos (trumpinimo) figūra – elipsė pavartota 2 kartus, nutylėjimas – 1 kartą, retorinis klausimas – 1 kartą.

IV. NETAISYKLINGA ŽURNALO KALBINĖ RAIŠKA

Į spaudą, o kartu ir į kalbą, dabar plūsta daug pavienių svetimų žodžių. Žurnale „Panelė“ taip pat vartojama nemažai kalbos kultūros požiūriu neįteisintų (nevirtotinų) skolinių iš kitų kalbų. Nors neįteisinti skoliniai (barbarizmai), taip pat žurnale vartojamos žargonybės, leidinio kalbą dardo ir teršia, tokių skolinių nevengiama vartoti daugelyje žurnalo „Panelė“ numerių.

4.1. Didžiosios žodyno klaidos žurnale „Panelė“

Kalbininkai stengiasi gintis nuo skolinių, plūstančių į Lietuvą iš svetur. Tačiau vien jų darbo neužtenka – reikia, kad ir visuomenė būtų dėmesingesnė kalbos kultūrai. Valstybinė lietuvių kalbos komisija (VLKK) 1997 m. gruodžio 18 d. yra patvirtinusi žodyno Didžiųjų kalbos klaidų sąrašą. Jis suskirstytas į keturias dalis:

1. Nevirtotinos naujosios svetimybės.
2. Neteiktinos svetimybės ir jų dariniai.
3. Neteiktini vertiniai.
4. Žodžių ir junginių reikšmės klaidos.

Tų pačių Didžiųjų kalbos klaidų (žodyno) sąrašas taip pat yra pateiktas Valstybinės kalbos inspekcijos interneto tinklalapyje (<www.lrs.lt/pls/inter/www_tv.show?id=6904,1,30>). Ši institucija kontroliuoja, kaip vykdomi VLKK nutarimai.

Barbarizmai – nevirtotinos naujosios svetimybės.

Žurnalo „Panelė“ leksiką iš dalies galima vertinti remiantis jau minėtu Didžiųjų kalbos klaidų sąrašu. Atsižvelgus į tai, kiek žurnale rastų barbarizmų patenka į šį sąrašą, galima spręsti apie leidinio kalbos kultūrą. Analizei chronologiškai pasirinkti 7 iš 11 žurnalo numerių, kadangi vėlesniuose numeriuose daugelis barbarizmų kartojasi.

Į nevirtotinų naujųjų svetimybų sąrašą yra įtraukti tokie žurnalo svetimžodžiai (daiktavardžiai): *biznesmenas* (Pn 2008/5), *hamburgeris*, *čipsai*, *hepiendas* (Pn 2007/11), *hotdogas*, *hotelis*, *imidžas* (Pn 2009/2), *ofisas*, *pabas* (Pn 2008/7), *pampersai*, *parkingas*, *popkornai* (Pn 2009/1), *pūzlė*, *sponsorius* (Pn 2008/5), *šopas* (Pn 2008/7), *vykendas*, *skeitas* (Pn 2009/1). Jų suskaičiuota 17. Knygos „Vakarų kalbų naujieji skoliniai“ žodynėlyje (Rudaitienė, Vitkauskas 1998), kurio pagrindą sudaro naujai bendrinėje lietuvių kalboje atsiradę skoliniai, Rudaitienė ir Vitkauskas aiškina, kad *biznesmenas* yra neteiktinas žodis, kilęs iš angliško žodžio *businessman*, taip pat neteiktini yra ir kiti

išvardinti žodžiai: *hamburgeris* [angl.] kilęs iš Vokietijos miesto *Hamburg*, vartojama kulinarijoje reikšme „karštas sumuštinis paprastai su maltos mėsos įdaru“; *čipsai* [angl. *chips*] laikoma žargoniška svetimybe, kulinarijoje reiškiančia „bulvių traškučiai“; *hepiendas* [angl. *happy end*] reiškia „laiminga pabaiga“; *hotdogas* [angl. *hot dog*] kulinarijoje reiškia „karštas sumuštinis su dešrele“; *hotelis* [angl. *hotel*] vartojamas vietoje „viešbutis“; *imidžas* [angl. *image*] dažnai vartojamas kaip „įvaizdis“, tačiau galima ir perkeltinė šios svetimybės reikšmė – „vardas“, „veidas“, kartais „išvaizda“; *ofisas* [angl. *office*] dažnai vartojama kaip „įstaiga“, kartais „kontora“, „biuras“, „raštinė“, „būstinė“; *pabas* [angl. *pub*] reiškia „alinė“, „aludė“, „smuklė“; *pampersai* [angl. *pampers*] dažnai vartojama reikšme „vienkartiniai neperšlampami vystyklai“, „sauskelnės“, bet galima kalboje, ypač šnekamojoje, vartoti „vystukai“, „sauspalės“; *parkingas* [angl. *parking*] vartojama kaip „automobilių aikštelė“; *popkornai* kilmė nenurodyta, tačiau aiškinama, jog *popkornas* kilęs iš žodžio *popcorn* bei reiškia „kukurūzų spragėsiai“; *pūzlė* [angl. *puzzle*] šnekamojoje kalboje dar vadinama *puzlė*, *puzlis*, gali reikšti žaidimo pavadinimą, kai iš smulkių, spalvotų, įvairių formų detalių reikia sudėstyti paveikslą ar figūrą, šį žodį galima keisti „dėstas“, „dėlionė“, „dėstinis“, „galvosūkis“, „kibučiai“; *sponsorius* [angl. *sponsor*] atitikmuo yra „rėmėjas“, „mecenatas“ (dosnus meno ir mokslo globėjas, rėmėjas); *šopas* [angl. *shop*] atitikmuo yra „parduotuvė“, „krautuvė“; *vykendas* [angl. *weekend*] turi būti keičiamas į „savaitgalis“, *skeitas* [angl. *skateboard*] – į „riedlentė“, *superinis* [super] [lot.] – tai priešdėlis, reiškiantis „aukščiausias“, „didžiausias“, „geriausias“; *džiakuzė* [angl. *jacuzzi*] – „sūkurinė, cirkuliacinė vonia“.

Barbarizmai – neteiktinos svetimybės ir jų dariniai.

Žurnale rastų neteiktinų svetimybių sąrašas yra kur kas ilgesnis. Į jį įtraukti ne tik daiktavardžiai, bet ir būdvardžiai, dalelytės,rieveksmiai, veiksmažodžiai. Neteiktinos svetimybės ir jų dariniai yra šie svetimžodžiai:

adijalas, aprėdas, pončka, pletkai (Pn 2009/2), *basketkės* (Pn 2008/7), *bankuchenas, buketas* (Pn 2009/1), *bonka, britvutė, ploščius, brudas, šniūras, štatas* (Pn 2007/11), *čecholas, fara, frizūra, grafkė, guzikas, išmistas, kalnierius, mazolis* (Pn 2008/4), *išmiera* (Pn 2008/5), *kaldra, kurtkė, lastai, prūdas, sasiska, šlanga, šlipsas* (Pn 2009/3), *žulikas* (Pn 2009/1);

akuratnas, bantuota, barchatinis (Pn 2009/1), *brudnas, kūdas* (Pn 2007/11), *plėmuotas, priklaus, ružavas* (Pn 2009/3),

apart, biškį (Pn 2008/4);

daboti, frizuotis, kolistis, prosinti (Pn 2008/4), *apsirėdyti* (sąrašė *rėdyti(s)*), *špilkuoti* (Pn 2009/2).

Kadangi iš šių svetimžodžių yra 30 daiktavardžių, 8 būdvardžiai, 1rieveksmis, 1 dalelytė, 6 veiksmažodžiai, galima teigti, kad iš „Panelėje“ rastų svetimžodžių daiktavardžių į Didžiųjų klaidų – neteiktinų svetimybių ir jų darinių – sąrašą patenka maždaug ketvirtadalis. Suskaičiavus dar ir rastas

nevertotinas naujasias svetimybes, galima teigti, kad į Didžiųjų klaidų sąrašą patenka maždaug trečdalis „Panelės“ barbarizmų daiktavardžių. Taip pat trečdalį visų žurnale rastų svetimžodžių būdvardžių, penktadalį veiksmažodžių, aštuntadalįrieveiksmių kartu su dalelytėmis, galima įvardyti neteiktinomis svetimybėmis ar jų dariniais – didžiosiomis kalbos klaidomis. Šios klaidos yra pažymėtos ir knygoje „Kalbos patarimai“ (2005).

4.2. Netaisyklingi skoliniai – barbarizmai

Barbarizmai – tai svetimi, nereikalingi žodžiai, atėję į kalbą įvairiais keliais iš tarmių ir iš kitų kalbų. Seniau į lietuvių kalbą šios svetimybės veržėsi per suslavėjusius dvarus, lenkų kalbos veikiama bažnyčia, daug jų paimta tiesiogiai bendraujant su kitakalbiais (Rudaitienė, Vitkauskas 1998, 16). Lietuvių kalboje labai daug slaviškų barbarizmų, pastaruoju metu daugėja ir anglų kilmės barbarizmų.

Barbarizmų iš rusų kalbos ypač daug plūstelėjo prasidėjus sovietmečiui. Ne į visus iš karto buvo atkreiptas dėmesys, todėl jie paplito, pasiekė tarmes. Įsigalėjusius barbarizmus pakeisti yra sunku. Pavyzdžiui, žodžiai *maikė*, *trusikai* ilgai buvo rašomi net parduotuvėse ant etikečių. O, sakykime, svetimžodis *baba gajus* yra iki šiol – jis dažnai vartojamas šnekamojoje kalboje, šiuolaikinėje spaudoje galima rasti net įmantrių to svetimžodžio vedinių, kaip antai *valdžią ima babučio* (Pn 2009/1, 8). Dar vienas rusų kalbos žodžio vartojimo pavyzdys: *Pasisveikino ir mainais gavo trejetą „zdorova“* (reiškia „sveika“ arba „gerai“, „puiku“, „stipriai“, „smarkiai“) (Pn 2009/5, 108) (Mikulėnienė 2005).

Kaip pastebi Pupkis (2005), po Antrojo pasaulinio karo į šnekamąją kalbą dešimtimis ėjo įvairios rusybės, veržėsi į profesines kalbas, dalykinę kalbą. Nauja skolinių banga atėjo XX a. 10-ame dešimtmetyje. Paskelbus Nepriklausomybės atkūrimą, Valstybinė lietuvių kalbos komisija savo pareiškime (GK 1993 7 26–28) pažymėjo, kad Lietuvos realijoms vadinti pradėta graibstyti svetimų žodžių, vartoti naujas Vakarų kalbų svetimybes. Pradėjo rasti naujų darybos tipų, nebūdingų bendrinei kalbai (Pupkis 2005, 251–253).

Kad rusybės vis dar populiarios, galima įsitikinti skaitant jau minėtąjį „Panelės“ žurnalą. Jame vartojami slavizmai, nusakantys daiktų, drabužių pavadinimus, taip pat būdvardžiai,rieveiksmiai, veiksmažodžiai, dalelytės, kuriems pakeisti kalbininkai pateikia lietuviškų atitikmenų. Šukys pastebi, kad dažniausiai barbarizmai yra daiktavardžiai, nes iš kaimynų į Lietuvą patekęs koks buities daiktas, apavas, drabužis, valgis dažniausiai atsinešė ir svetimą pavadinimą (Šukys 2006, 39). Tai pasitvirtino suskaičiavus žurnale rastus barbarizmus: būdvardžių ir jų vedinių, veiksmažodžių ir jų vedinių, kitų kalbos dalių barbarizmų, juos visus sudėjus kartu, rasta beveik dvigubai mažiau nei daiktavardžių.

Pavyzdžiai: *šūstriausia* (= drąsiausia, energingiausia) (Pn 2009/3); *čiūdnas* (= keistas); *trotuaras* (= šaligatvis) (Pn 2008/7); *prosinti* (= lyginti); *tapkės* (= šlepetės); *podvalas* (= rūsys); *maikutė* (= marškinėliai); *trusikai* (= glaudės, trumpikės); *mazolis* (= nuospauda) (Pn 2008/4); *modnas* (= madingas) (Pn 2009/1); *pletikai* (= ap- kalbos, pramanai); *bukietas* (= puokštė) (Pn 2009/2); *nipričiom* (= nesusijęs, nei prie ko); *lodočkos* (= laivelio formos bateliai) (Pn 2008/5); *kūdas* (= liesas); *biednai* (= neturtingai); *čiotkas* (= įdomus, malonus, gražus); *blatnai* (= apsuksiai, suktai, landžiai); *ploščius* (= lietpaltis, apsiaustas) (Pn 2007/11), *bomžė* (= benamė, valkata); *dūšia* (= siela, dvasia); *žulikas* (= sukčius, vagišius); *baba* (= močiutė, senelė); *bliuska* (= palaidinė); *sietka* (= tinklas, tinklelis, rezginėlė, regztukas) (Pn 2009/1); *diedas* (= senis) (Pn 2009/2); *apsiženyti* (= susituokti); *musiet* (= tikriausiai, turbūt) *gizas* (= greitis arba pedalas); *kedai* (= sportiniai bateliai) (Pn 2009/3); *davai* (= nagis, duok); *bardakas* (= netvarka, jovalas); (Pn 2009/5); *dermavonė* (= Sutvirtinimo sakramentas); *skūpas* (= šykštus, godus) (2009/6); *nu* (= na) (Pn 2009/7); *zbitkos* (= šunybės, kiaulystės, išdaigos – JŽ); *navatnas* (= keistas) (Pn 2009/1); *kaldra* (= antklodė) (Pn 2009/3); *ale* (= bet, tačiau, vis dėlto) (2009/4).

Pasak A. Petruševičienės (<<http://www.ipc.lt/liet/old/pagalba-str-islikimas.php>>), dabartinis žodžių skolinimosi procesas paprastai siejamas su didėjančia anglų kalbos įtaka: daugelis naujų žodžių yra atėję iš anglų kalbos arba per anglų kalbą. Jaunimo žurnale rasta nemažai barbarizmų, kilusių **iš anglų kalbos**: *menedžeris* (= vadybininkas); *miksas* (= sumaišytas, suplaktas į vieną vietą); *bliuzmeikeris* (= bliuzų kūrėjas) (Pn 2008/7); *biznesmenas* (= verslininkas); *biznis* (= verslas) (Pn 2008/5); *čipsai* (= bulvių traškučiai); *džiazmenas* (= džiaz atlikėjas, džiaz mėgėjas); *hamburgeris* (= mėšainis, mėšos suvožtinis) *hepiendas*, *hapyendas* (= laiminga pabaiga); *jutiūbas* (= interneto vaizdų tinklalapis); (Pn 2007/11); *hotdogas* (= dešrainis); *imidžas* (= įvaizdis); *hotelis*, *hostelis* (= viešbutis) (Pn 2009/2); *koveris*, *coveris* (= dainos versija); *ofisas* (= įstaiga, raštinė, kontora); *pabas* (= aludė, smuklė) (Pn 2008/7); *vykendas* (= savaitgalis); *parkingas* (= automobilių stovėjimo aikštelė); *popkornai* (= spragėsiai (kukurūzų)); *printeris* (= spausdintuvas); *lūzeris* (= nevykėlis) (Pn 2009/1), *piarinti* (= viešinti); *perfect* (= tobula, idealu, puiku, nepriekaištinga); *tiuninguota aparatūra* (= sureguliuota, suderinta, patobulinta) (Pn 2009/1); *superherojus* (= išskirtinis, ypatingas, nepaprastas herojus arba didvyris) (Pn 2009/2); *shoppingo karštligė* (= prekybos, apsipirkimų karštinė) (Pn 2009/3); *didžėjus* (= diskotekų, šokių vakarų vedėjas, šokių muzikos vakarų vedėjas, muzikos laidų vedėjas); *undergroundas* (= avangardo, neigiančio tradicines vertybes, muzika); *džiakuzė* (= nuo jacuzzi – sūkurinė vonia) (Pn 2009/5); *Paris Hilton from Plungė* (= Pari Hilton iš Plungės); *marketingas* (= rinkodara); *turėti brand'q* (= turėti prekės ženklą) (2009/6); *draivo stoka* (= įkvėpimo, polėkio stoka); *su reklama viskas down* (= reklama nesiseka); *skeitas* (= riedlentė);

Tarp leidinio svetimžodžių rasta ir iš **prancūzų kalbos** kilęs barbarizmas *deja vu jausmas* (= kažkur jau matyta) (Pn 2009/2), iš **vokiečių kalbos** kilę barbarizmai *bajeris* (= pokštas, juokas, išdaiga, triukas) (Pn 2009/5); *šlipsas* (= kaklaraištis) (Pn 2009/6), *tašė* (= rankinė, krepšys); iš **portugalų kalbos** kilęs barbarizmas *fintas* (= išdaiga, išsidirbinėjimas, suklaidinimas, apsimetimas) (Pn 2009/7), iš **žydų kalbos** kilęs barbarizmas *pacanas* (= vaikėzas, vaikigalis, vaikiščias, vaikpalaikis, žydų k. *potcen* reiškia ‘mažas pimpaliukas’ (2007/11).

Nors atitikmenų svetimybėms *modnica*, *maladec*, *božė* arba *božečki*, *koliorai* nepateikta nei Rudaitienės, Vitkausko (1998) knygoje, nei D. Mikulėnienės knygoje *Kalbos patarimai*, neabejotina, kad pirmieji trys yra lietuviškais rašmenimis užrašyti rusų kalbos žodžiai, ketvirtasis – lietuviškai su nedideliu iškraipymu užrašytas anglų kalbos žodis – visus juos galima išversti į lietuvių kalbą. *Modnica* (turėtų būti ‘madinga, mokanti madingai rengtis’), *maladec* (turėtų būti ‘šaunus, puikus’), *božė*, *božečki* (turėtų būti ‘Dieve, Dievulėliau’); *koliorai* (turėtų būti ‘spalvos’) (Pn 2009/1).

Rudaitienė, Vitkauskas teigia, kad žodžių skolinimasis yra natūralus ir neišvengiamas procesas, bet jis turi būti reguliuojamas. Priimant skolinius žiūrima, ar žodis reikalingas kalbai, ar nestumia turimo žodžio iš gyvenimo, ar nepažeidžiama kalbos sistema. Skoliniai tam tikrais atvejais gali būti vartojami, kai kalbama ar rašoma apie kitų kraštų realijas, specifinius užsienio gyvenimo, mokslo, buities dalykus (Rudaitienė, Vitkauskas 1998, 14). Kaip matyti iš „Panelėje“ rastus barbarizmus atitinkančių lietuviškų žodžių, be pavartotų skolinių būtų galima visiškai išsiversti.

„Kalbininkų surinkti naujųjų svetimžodžių sąrašai kelia ne vien tik lingvistinių, bet ir socialinių problemų. Svarbiausia iš jų: kodėl, turėdami savo kalboje nuo seno vartojamų žodžių, taip mielai skolinamės svetimuosius? Į šį klausimą yra tik vienas liūdnas atsakymas: negerbiame nei savo tautos, nei savo kalbos – visa, kas sava, negražu, pasenę, nebemadinga, o kas atėję iš svetur, gerbtina, vartotina, nes tai yra atėję iš taip garbinamų Vakarų, kurių kultūra, deja, ryja kur kas aukštesnę ir humaniškesnę Rytų kultūrą. < ... > Mes daromės internacionaliniais žmonėmis pačia prasčiausia prasme“, – griežtą poziciją šiuo požiūriu išsako A. Paulauskienė (Paulauskienė 2001, 74).

4.3. Daliniai barbarizmai – hibridai

Kai kurie barbarizmai nėra grynieji. Jie – daliniai. Tai tokie barbarizmai, kuriuose ryškūs ir lietuviški elementai. Šie žodžiai mišrūnai vadinami hibridais. Juose yra ir savų, ir svetimų reikšminių žodžio dalių. Hibridai būna vartotini ir nevartotini.

Vartotinais laikomi tie hibridai, kuriuose yra lietuvių kalboje įteisintų tarptautinių žodžių elementų, bet šioje bakalauro darbo dalyje kalbama tik apie nevartotinus hibridus.

Jei hibrido kuri nors reikšminė žodžio dalis yra neįteisinta, jis laikomas nevartotinu ir gali būti vadinamas daliniu barbarizmu. Nevartotini hibridai kalbą gadina taip pat, kaip tikrieji barbarizmai. Barbarizmams artimiausi tie hibridai, kurių šaknis, o kartais ir visas kamienas yra svetimas, lietuviškas yra tik priešdėlis, priesaga ar galūnė.

Žurnale rastus dalinius barbarizmus daiktavardžius, veiksmažodžius, būdvardžius galima skirti į 5 grupes:

1. Daliniai barbarizmai, sudaryti iš taisyklingo įteisinto priešdėlio bei galūnės ir svetimos šaknies. Pavyzdžiai: *išmiera* (= dydis) (Pn 2008/5), *išmislas* (= išsigalvojimas) (Pn 2008/4), *išpletkinti* (= išplatinti gandus) (Pn 2009/3), *aptiaškos* (= glaustinukės), *papiarinti* (= paskleisti apie tam tikrą reikšmingumą) (Pn 2009/1), *patiuninguoti* (= papuošti, pertvarkyti) (Pn 2007/11), *apsirėdyti* (= pasipuošti, apsirengti) (Pn 2009/2). Čia įteisinti priešdėliai *iš-*, *ap-*, *pa-*.

2. Daliniai barbarizmai, sudaryti iš teiktinos šaknies ir svetimos priesagos. Pavyzdžiai: *ponečka* (= poniutė) (Pn 2009/1), *kremavas* (= kreminis, kremos spalvos) (Pn 2009/3). Čia svetima priesaga *-eč-* ir *-av-*.

3. Daliniai barbarizmai, sudaryti iš teiktinos šaknies ir svetimo priešdėlio. Pavyzdžiai: *nedaėiti* (= nesusivokti), *nusispangti* (= nusikalbėti) (Pn 2009/3), *daleiskim* (= lai būna) (Pn 2009/4). Čia neįteisintas priešdėlis *da-*.

4. Daliniai barbarizmai, sudaryti iš svetimos šaknies ir įteisintos priesagos. Pavyzdžiai: *superinis* (= išskirtinis, labai geras, gražus), *kombinukas* (= apatinukas) (Pn 2009/4). Čia svetima šaknis *super-*, *komb-*.

5. Daliniai barbarizmai – sudurtiniai žodžiai. Pavyzdys: *pusdurnis* (= puskvailis) (Pn 2009/2). Čia yra sudurtinis žodis, sudarytas iš teiktinos žodžio *pusė* šaknies ir svetimos žodžio *durnas* šaknies.

Daug hibridų žurnale „Panelė“ nerasta veikiausiai dėl paprastos priežasties – jie yra dažnesni šnekamojoje kalboje nei rašytinėje. Dalinius barbarizmus su neįteisintais priešdėliais galima keisti priešdėlių atsisakius iš viso arba juos pakeitus kitais, įteisintais priešdėliais arba žodžiais. Pavyzdžiui, vietoje *daleiskim*, galima sakyti *leiskim*, *sakykim*. Vietoje priesagos *-eč-* galima vartoti *-ut-* ir sakyti ne *ponečka*, bet *poniutė*.

4.4. Naujųjų skolinių darybos modeliai

Kadangi dabar dažniausiai plinta anglų kilmės skoliniai, darbe, remiantis iš žurnalo atrinktais pavyzdžiais, aptariami jų darybos modeliai. Pastebima, kad su barbarizmais, atėjusiais iš anglų kalbos ir pavadinančiais asmenis, lietuvių kalboje plinta dėmuo *-menas*: *biznesmenas* (= verslininkas; dūrinys su *men* „vyras, žmogus“), *džiazmenas* (= džiaz atlikėjas, mėgėjas; dūrinys su tuo pačiu *men*), *šoumenas* (= renginių, pramogų organizatorius, dūrinys taip pat su *men*), taip pat dėmuo *-meikeris*: *bliuzmeikeris* (= bliuzų kūrėjas; dūrinys iš *the blues* „bliuzas“ ir *to make* „daryti“). Įstaigai, laikotarpiui apibūdinti vartojamas dėmuo *-lendas* arba *-endas*: *kompiuterlendas* (= kompiuterių namai; dūrinys iš *computer* „kompiuteris“ ir *land* „šalis, kraštas“), *vykendas* (= savaitgalis; dūrinys iš *week* „savaitė“ ir *end* „galas“). Taip pat vartojant dėmenį *-eris* su prieš jį einančiu *g*, *v*, *dž*, *t*, nusakomas žmogaus sukurtas produktas, asmens pareigybė arba įrenginys: *hamburgeris* (= mėsinis, mėsos suvožtinis; dūrinys iš *ham* „kumpis“ ir *burger* „įdėtas į bandelę, kotletas“), *koveris*, *coveris* (= dainos versija); *menedžeris* (= vadybininkas); *printeris* (= spausdintuvas). Sudurtinių svetimybų pavyzdžiais peržiūrėtuose žurnalo „Panelė“ numeriuose, be jau minėtų, yra *hapyendas*, *hepiendas* (= laiminga pabaiga); *hotdogas* (= dešrainis; dūrinys iš *hot* „karštas“ ir *dog* „šuo“), *popkornai* (= spragėsiai (kukurūzų); dūrinys iš *pop* „sproginėti“ ir *corn* „kukurūzai, grūdai“).

Minėti žodžiai tik patvirtina kalbininkų pastebėjimą, kad pastaruoju metu bendrinėje lietuvių kalboje Vakarų kalbų naujieji skoliniai plinta kartu su naujomis technologijomis, prekėmis, paslaugomis. Pavyzdžiui, *printeris* vartojamas kalbant apie spausdinimo paslaugą: *Man reikėjo p r i n t e r i o, kad galėčiau atsispausdinti bilietą* (Pn 2009/1, 115). Arba apie prekę kalbama: *C h e b r a prisipirko p a p i g i a i h a m b u r g e r i ū* (Pn 2007/11, 46). Reikia atkreipti dėmesį, kad paskutiniame sakinyje pavartotas barbarizmas ir net dvi žargonybės – *chebra*, *papigiai*.

Naujieji Vakarų kalbų skoliniai į mūsų kalbą ateina be prievartos, todėl yra gajūs ir linke įsitvirtinti įvairiais būdais. Daugeliui anglų kalbos žodžių, kaip paaiškėjo tiriant, pridedamos tik lietuviškos galūnės nieko nekeičiant: *barteris*, *parkingas*, *šopingas*, *sponsorius*, *hotelis*. Kiti rašomi remiantis tarimu ir su lietuviška galūne: *imidžas*, *miksas*, *ofisas*, *pabas*. Kai kuriuose „Panelės“ numeriuose rasta morfologiškai neįformintų svetimybų, kurios rašomos originalo kalba: *art*, *blues*, *dance*, *folk*, *jazz*, *pop*, *rock*, *top*, *grand*.

Be kitų blogybių, kaip teigia Rudaitienė ir Vitkauskas, ypač nusikalstama kalbos aiškumui bei tikslumui tada, kai tie patys svetimi žodžiai (dažnai net tuose pačiuose laikraščiuose) vartojami

skirtingai: *bendas ir bandas* (=muzikos grupė arba orkestras), *koveris ir coveris* (= dainos versija), *relaksas ir rilaksas* (= atsipalaidavimas) (Rudaitienė, Vitkauskas 1998, 23–24).

Aptarus kai kuriuos darybos ypatumus, reikėtų atkreipti dėmesį į dar vieną svarbų dalyką: žurnale „Panelė“ daugelis skolinių išskiriami grafiškai – rašomi išretintai arba pasvirusiu šriftu. Pvz.: *Nors ne o t k u t i ū r a s, Paryžiuje pasisekimo sulauktų* (Pn 2008/5, 147). Arba: *Jie nedvokia ir atrodo f i f i š k a i reperiški* (Pn 2008/5, 146). Grafiškas skolinių išskyrimas gali būti praktikuojamas abejojant vieno ar kito svetimžodžio reikalingumu lietuvių kalbai arba nesurandant reikiamo pakaito. Originalo kalba rašomi svetimžodžiai dažniausiai spaudoje išskiriami kabutėmis. Pvz.: *Pasitaiko, kad kalbamasi ir neerotinėmis temomis. Tiesiog „making friends“* (Pn 2008/5, 130). „Panelėje“ rasta originalo kalba parašyta išretintu šriftu: *Dalyvavau tiesiog f o r f u n* (Pn 2008/7, 51).

Rudaitienė ir Vitkauskas pabrėžia, jog svetimi žodžiai, kai jie yra įtraukti į nevertotinų svetimybų sąrašą ir turi jau prigijusį pakaitą, negali būti vartojami nei rašant juos su kabutėmis, nei kitu šriftu, nei skliausteliuose po lietuviško pakaito. Skolinių vartoseną reikia nuolat stebėti ir tvarkyti. Pavienių žodžių taisymas kalbos kultūros literatūroje neduoda reikiamų rezultatų. Svarbiausia, kad visuomenė norėtų vartoti savo kalbos žodžius, o ne svetimus (Rudaitienė, Vitkauskas 1998, 27).

L. Vaicekauskienės teigimu, bene vienintelis šaltinis, aiškinantis naujų svetimžodžių atrankos kriterijus, yra Valstybinė lietuvių kalbos komisija (VLKK) ir VLKK Leksikos pakomisės posėdžių protokolai. Iš jų matyti, kad iki pat 1997 m. neapsispręsta, kaip traktuoti rengiamąjį sąrašą: kaip griežtai taisytinių ar kaip nerekomenduojamų vartoti svetimybų. VLKK nutarimas „Dėl didžiųjų kalbos klaidų sąrašo“ ir jo skyrius „Žodyno klaidos“, kuriame yra nevertotinų naujų svetimybų sąrašas, buvo priimtas tik minėtais metais, nors pirmasis VLKK apsvarstytas sąrašo variantas buvo paskelbtas žurnale „Gimtoji kalba“ 1993 m. Tais pačiais metais pakoreguotas jo variantas patvirtintas atskiru VLKK nutarimu (Vaicekauskienė 2004, 55).

Iš žurnalo pavyzdžių matyti, kad lietuvių kalboje daugelis naujų svetimžodžių vartojami ne tik netiksliai, bet ir durstant skolintus žodžius. Tai galima laikyti dviguba žala mūsų kalbai.

4.5. Publicistikos žargonas

Be barbarizmų, analizuojamame jaunimo leidinyje nemažai rasta žargonybių. Tarp jų taip pat daugiausia daiktavardžių, ypač padarytų iš tarptautinių žodžių. Žurnale vartojama daug žargonybių veiksmažodžių, būdvardžių. Atitikmenys joms pateikiamos remiantis Egidijaus Zaikausko knyga „Lietuvių žargono žodynelis: kalbos paribiai ir užribiai“ (2007), kitų – su autoriaus žyma.

Pasak Pupkio (2005), lietuvių žargonas atsiradęs kelių kalbų sandūroje. Jame daugiausia įvairių lenkybių, rusybių, yra kiek vokietybių, dar žydų, čigonų kalbų žodžių, dabar į jį pradėjo plūsti anglizmai. Žargonas daugiausia skiriasi tartimi ir žodynu (Pupkis 2005, 113).

Paulauskienė knygoje „Lietuvių kalbos kultūra“ (2001) rašo, kad žargonas neturi savo fonetinės ir gramatinės sistemos. Tai netaisyklinga, vulgari, svetimybėmis užteršta kalba, turinti tam tikrą stilistinę paskirtį. Iš esmės tai šnekamoji kalba, priklausanti kokiai nors veiklos sričiai, grupei, kurios narius jungia bendri socialiniai ar profesiniai interesai. Tai gali būti jūrininkų, karių, sportininkų, aktorių, menininkų, moksleivių, studentų, gatvės jaunimo, vagių, kalinių speciali, ne visiems suprantama kalba. Nors gramatinės sistemos šie žodžiai ir neturi, tačiau ir jiems būdingos kai kurios darybos ypatybės. Iš jų ryškiausios – trumpinimas, prastinimas, iškrypimas, svetimų darybos priemonių (priešdėlių ar priesagų) vartojimas (Paulauskienė 2000, 74–75).

Zaikauskas (2007) žargono nesmerkia. „Eidami į pobūvį pasipuošiame, bet dirbdami sode renkamės paprastesnius drabužius. Juk neisi su eilute žemės kasti. Panašiai ir su kalba. Ji yra skirtingų lygmenų. Vienaip dera šnekėti viešai, tam yra bendrinė kalba, ją reikia puoselėti ir globoti. Kas kita – privati aplinka. Kai kuriems žmonėms su draugais pabendrauti geriausiai tinka žargonas. Per žargoną jie parodo savo bendrumą, priklausymą tam tikram kolektyvui. Žargonas yra pati judriausia kalbos atmaina, o viena iš jo gyvavimo sąlygų – nuolatinis atsinaujinimas, kurį skatina savotiškas išlikimo instinktas, socialinis nepasitenkinimas rutina, žargono vartotojų grupės noras skirtis nuo kitų grupių ir kartu grupės narių bendrumo poreikis, originalumo ir patogumo siekis, pagaliau mada“, – teigia lituanistas (Zaikauskas 2007, 7).

Žurnale „Panelė“ „stilisto“ Žužu (Aisčio iš M-1 radijo) patarimai kupini ne tik barbarizmų, bet ir žargono: *trumpi šortukai, prie **onsamblio** čia nelimpa; šok į **stiliovus** batukus ir bus **perfect**, v polosočku. Arba: Božė! Nu, kas gi gimtadieniui nuskalbtais savo babos triusikais ant vilnionių kalgotkių puošiasi? Plius ta kvarbatkuota choristės bliuska, **konduktaršos ronkinukas** ir juodi čebatai... **Beleberda** kažkokia... Dar vienas pavyzdys: Tokios fantazijos gali pavydėti kiekviena Zapyškio genutė. Ot modnica! Ir koliorai dera, ir siluetas į dešimtuką. Maladec. Tik ta dirbtinė **pradavalkos** šypsena čia blogas aksesuaras <...>* (Pn 2009/1, 116).

Žargonybės būna net surimuotos. Pavyzdžiui, < ... > *pasibels dėdės iš mokesčių inspekcijos ir užkurs tokią **fystą dramatyštą*** (reiškia ‘dramatišką reginį, fiestą ’), kad net daiktų rinkiniai dulkės (Pn 2009/6, 100).

Lietuviškam žargonui būdingas trumpinimas, žodžio prastinimas, noras pasakyti žodį greičiau. Trumpinimas ypač būdingas studentų žargonui. Pavyzdžiai (visi pavyzdžiai pateikiami su taisymais): *magė* (= magnetofonas) (Pn 2009/1); *mobiliakas* (= mobiliojo ryšio telefonas) (Pn 2009/7); *smailekai*

(= smailianosiai bateliai) [žyma – aut.]; *čiliakas* (= „Čili“ picerija) [žyma – aut.]; *univeras* (= universitetas) (Pn 2009/6); *kompaktas* (= kompaktinis diskas); *siaubiakas* (= siaubo filmas, siaubingas dalykas); *miniakas* (= trumpas sijonėlis) (Pn 2009/7), *naujas „depešų“ darbas* (= muzikos grupės „Depeche Mode“ kūrinys) [žyma – aut.]; *šakės* (= galas, blogai, prapultis); *durnas intervas* (= kvailas interviu) (Pn 2009/6); *telikas* (= televizorius); *muzonas* (= muzika) (Pn 2009/7); *profas* (= profesionalas, žinovas) (Pn 2007/11), *durnas egzgas* (= kvailas egzaminas) (Pn 2009/5); *neformalas* (= reperis, reiveris); (= neįprastai besielgiantis) [žyma – aut.]; *dietintis* (= laikytis dietos) (Pn 2009/6) [žyma – aut.]; *nufotkinti* (= nufotografuoti) (Pn 2009/3). Šių žargonybių stilistinė paskirtis gali turėti menkinamąjį (*muzonas, intervas*) arba maloninį (*čiliakas, miniakas*) atspalvį. Kartais apskritai sunku nusakyti žargono stilistinį atspalvį: < ... > *per savaitę turėdavom kokius 3–4 koncus* (= koncertus), vienas – 300 litų, tai susidėdavo < ... >; < ... > *į intervas* (= interviu) *niekas nebekviesdavo* (Pn 2009/3, 36); *Be to, yra paskolos, kurias paėmėm mobiliakams pirkti* (Pn 2009/3, 38).

Noras pasakyti žodį neįprasčiau, įtaigiau, savičiau skatina jaunimą jį visaip iškraipyti. Pavyzdžiai: *limonas* (= milijonas pinigų); *pidisokas* (= penkiasdešimt litų); *štukė* (= tūkstantis litų) [žyma – aut.]; *beleberda* (= netvarka) [žyma – aut.]; *lochas* (= kvailys, mulkis, nevykėlis, netikėlis, žioplys); *gauti į nosį nuo marozų* (= būti primuštam agresyvaus sportinio stiliaus jaunuolio) (Pn 2009/1); *chebra* (= būrys, kompanija, draugija, gauja, šutvė, žmonės arba draugai) (Pn 2009/5); *pjankė* (= išgertuvės); *chroniai* (= alkoholikai, girtuokliai); *kabakas* (= kavinė, užeiga, baras, smuklė) (Pn 2008/5); *čiūvelis, čiuvakas* (= merginos vaikinai, vaikinai, vyrukas, draugas); *čiudikas* (= keistuolis) [žyma – aut.]; *papigiai* (= pigiai); *viskas čiki* (= viskas puiku, be priekaištų) (Pn 2009/6); *afigienai* (= puiku, įspūdinga, pribloškianti) (Pn 2009/1); *atšokusi fantazija* (= nieko nebesupranti, nebeįstengi, nebemoki); (= praėjęs noras) [žyma – aut.] (Pn 2008/5); *užs ciklinti* (= sustoti ties tuo pačiu) [žyma – aut.] (Pn 2009/6); *kabinti bernus* (= vilioti, mėginti susipažinti) (Pn 2008/5); *įsikirsti* (= suprasti, suvokti) [žyma – aut.]; *nusmigti* (= užmigti); *mintis veža* (= mintis patinka, jaudina, žavi, stimuliuoja) (Pn 2009/6); *nuknisti* (= pavogti) [žyma – aut.] (Pn 2009/1); *varyti į pratęsimą* (= vyksti, keliauti, važiuoti, eiti į renginio pratęsimą); *užpjauti* (= pabosti, sugniuždyti) [žyma – aut.] (Pn 2009/5); *parintis* (= irzti, nervintis, jaudintis); *žaisti kašę* (= žaisti krepšinį); *užknisti* (= nusibosti, įgrįsti, įkyrėti, suerzinti, supykdyti); *jamam* (= imam) [žyma – aut.] (Pn 2009/2) *patiuninguoti stiliuką* (= patobulinti, paderinti stilių) [žyma – aut.], *maroznas* (= mėgstantis muštis) [žyma – aut.] (Pn 2009/6). Dažniausiai žurnale iškraipomi veiksmazodžiai (13) ir daiktavardžiai (11), rečiau – prieviksmai (3), būdvardžiai (1). Galima pateikti ir sakinių su žargonybėmis pavyzdžių: *Maskva nuvyllė, jamam Lietuvą* (Pn 2009/3, 36); *Bet užplaukia įvairių prikolų* (Pn 2009/6, 38); *Tas čiudikas pajuokos objektas buvo, lįsdavo prie*

diedų (Pn 2009/6, 48); > ... > *bet nuomos kaina kilo kas du mėnesius, kol pasiekė pusantrus štukės* (Pn 2009/3, 38).

Analizuojant žargonybes galima pastebėti, kad kai kurios jų sudaromos vartojant svetimias darybos priemones. Pavyzdžiai: *mergička* (= mergaitė, panelė); *ponečka* (= poniutė); *psichušké* (= psichiatrijos ligoninė); *konduktorša* (= konduktorė); *Rūtka* (= Rūta); *kreizovas* (= linksmas, smagus, keistas, kvailas) (Pn 2009/1); *blondinka* (= blondinė) (Pn 2009/6); *malefka, maliavka* (= mažametė) (Pn 2009/7); *palatkė* (= palapinė) (Pn 2008/7); *trenerša* (= trenerė) (Pn 2008/5); *stiliovai* (= stilingai) (Pn 2008/7); *kamurkė* (= mažas kambarėlis, sandėliukas) [žyma – aut.]; *atkačialinti* (= atgaivinti arba ištreniruoti) [žyma – aut.] (Pn 2009/6). Čia pavartotos svetimios priesagos *-ička, -ečka, -ušké, -orša, -ka, -ovas, -efka, -avka, -kė, -erša*, priešdėlis *at-*. Kontekste tokios žargonybės dažniausiai turi menkinamąjį atspalvį: *Tik scenoje ne aš, o kažkokia blondinka* (Pn 2009/6, 47); *Kai pirmą kartą žiūrėjom, tai tie du malefkos ant grindų raitėsi iš juoko* (Pn 2009/6, 35).

Žargoninei tarčiai būdinga bendrinės kalbos ilgųjų ir trumpųjų balsių priešpriešos naikinimas, tačiau žurnale tokios tarties pavyzdžių nerasta. Taip pat žargonui būdinga tam tikrų balsių grupių *e, é, ie, o, uo* niveliavimas. Čia galėtų būti pavyzdys *pliotkinti* (= liežuvauti) [žyma – aut.] (Pn 2008/5), vietoje dažniau tariamos svetimybės *pletkinti*.

Žodžio galo ir ne tik jo trumpųjų balsių ilginimo pavyzdžiai: *bykas* (= nuorūka); *bachūras* (= vaikas, vaikėzas, berniokas, draugelis), iš graikų k. *bakchurios* reiškia ‘kastruotas jautis’) (Pn 2009/6) (<www.zodynas.kriu.lt>); *tūsas* (= vakarėlis) (Pn 2008/7); *blyn* (= eik tu sau) [žyma – aut.] (Pn 2009/7); *barakas* (= bendrabutis) (Pn 2008/4); *tūlikas* (= tualetas); *labūnas* (= labas); *prikolas* (= pokštas) (Pn 2009/6).

Žargonas Lietuvoje klostosi kelių kalbų sąveikoje (lietuvių, rusų, lenkų, žydų, anglų). Jam gali būti būdingas priebalsių kietinimas: *palatkė* (= palapinė) (Pn 2008/7); *komufliažkė* (= maskuojamoji apranga) [žyma – aut.] (Pn 2008/7); *bičqas* (= geras, artimas draugas, bičiulis) (Pn 2009/7); *kompas* (= kompiuteris) (Pn 2009/6).

Pasak Pupkio (2005), lietuviško žargono stebėjimas ir tyrimas tik prasideda. Žargonu kartais vadinama apskritai iškraipyta netaisyklinga bendrinės kalbos vartosena. Kartais žargonai nelaikomi savarankiška kalbos vartojimo atmaina ir priskiriami prie socialinių tarmių paprastai dėl to, kad neturi savarankiškos visų lygmenų struktūros (Pupkis 2005, 23–24).

Žargonybėms sunkiai įmanoma rasti tikslių atitikmenų, kurie tiktų bet kuriam kontekstui. Pavyzdžiui, vietoj „užsicciklinti“ gali būti vartojami žodžiai *įstrigti, užstrigti*, vietoj „mentai supakavo“ – *policija sulaikė, areštavo*, vietoj „pasakai ir išsilydo“ – *pasakai ir tampa sukalbamas*, vietoj

„prastumti dainą“ – *išpopuliarinti dainą*, tačiau rišliame tekste dažnai reikia taisyti ne vien minėtąjį veiksmažodį, o visą žodžių junginį.

Lietuvių kalboje vartojami žargono žodžiai kilmės požiūriu labai nevienodi. Dauguma jų – fonetiškai ir morfologiškai asimiliuotos svetimybės (barbarizmai, hibridai), pvz.: *chebra, kabakas, pidisokas, malefka, palatkė*. Kitos žargonybės – perdirbti ar sutrumpinti tarptautiniai žodžiai, pvz.: *egzas, univeras, kompas, unikumas, konduktorša*. Kartais žargonybių pasidaroma ir su lietuviškomis darybos priemonėmis, jas nelauktai ar neleistinai jungiant, derinant, pvz.: *auklyba, auklėša* (= auklėtoja), *bičas* (= bičiulis), *dėstytuvas* (= dėstytojas), *raudoniolika* (= daug, daugiau kaip dešimt).

V. VARTOTINI IR NEVARTOTINI „PANELĖS“ NAUJADARAI

Vieni iš įdomesnių žurnalo kalbinės raiškos pavyzdžių yra jame rasti naujadarai – naujai sudaryti negirdėti žodžiai, vartojami kaip stilistiškai motyvuoti teksto elementai, suvokiant jų nenormiškumą. Kaip tvirtina kalbininkė Jurgita Girčienė (2004), naujažodžiai į lietuvių kalbą ateina įvairiais būdais. Daug jų pasiskolinama arba pasidaroma pagal įprastus lietuvių kalbos žodžių darybos modelius, mažiau – dėl semantinės derivacijos – kai vienos reikšmės pagrindu susiformuoja kita reikšmė. Šių naujažodžių radimosi rezultatas – naujieji skoliniai, naujadarai (savakilmiai ir hibridai) ir nauji semantiniai dariniai. Yra vienkartinį darinių, pasidarytų iš akronimų, simbolinių pavadinimų arba sukurtų netikėtais būdais. Naujažodžius, pasak kalbininkės, galima skirti į dvi grupes: būtinuosius (svarbiausia – nominatyvinė funkcija) ir fakultatyvius (ryški stilistinė funkcija). Svarbu išsiaiškinti, koks yra vieno ar kito naujažodžio pavartojimo tikslas, ar pirmąkart užfiksuotas naujas žodis gali pretenduoti į visuotinę vartoseną, ar tai – vienkartinis reiškinys (Girčienė 2004, 7–8). Darbe nagrinėjami naujadarai.

Dalia Blažinskaitė naujadarus skirsto į termininius ir stilistinius (2004). Jos teigimu, termininiai naujadarai įvardija naujas sąvokas ir priklauso dalykinei kalbos vartojimo sričiai, stilistiniai – sukuriami turint tam tikrų stilistinių paskatų ir priklauso meninei kalbos vartojimo sferai. Termininiams naujadarams būdingas sinonimiškumas, sietinas su dar nenusistovėjusia vartoseną. Stilistiniams naujadarams, kitaip dar vadinamiems individualiesiems, situaciniams, kontekstiniams, būdinga siaura kontekstinė vartoseną, vartojimo trumpalaikiškumas. Jie priklauso darybinėms stiliaus figūroms, iš kurių dažniausios yra priesaginiai vediniai ir dūriniai arba nelaipsniuojamų žodžių laipsniavimo pavyzdžiai (Blažinskaitė 2004, 56–58).

Stilistinių naujadarų vartojimas yra kalbos aktualizacijos apraiška. Žurnale „Panelė“ nerasta termininių naujadarų. Rastieji – stilistiniai arba, pasak Girčienės (2004) fakultatyvieji su ryškia stilistine funkcija. Neabejotinai jų paskirtis yra aktualizuoti, sustiprinti žurnalo kalbą. Pasak Pikčilingio (1975), stilistiniai naujadarai – nauji žodžiai, vartojami norint seną daikto arba reiškinio vardą pakeisti kitu – raiškesniu, teikiančiu papildomą informaciją ar atliekančiu kitą emocinę-ekspresinę paskirtį (Pikčilingis 1975, 156). Kartais, kaip tvirtina kalbininkas, naujadarais mėgstama tiesiog smaguriauti, daugiau laisvės kurti naujadarus turi rašytojas bei publicistas (Pikčilingis 1971, 109).

Žurnale rasti naujadarai analizuojami naudojantis *Lietuvių kalbos žodynu* (LKŽ) (<<http://www.lkz.lt/dzl.php?12>>) ir *Dabartinės lietuvių kalbos tekstynu* (DLKT) (<<http://donelaitis.vdu.lt>>).

Prie taisyklingų naujadarų priskirtinas žurnale rastas naujadaras *perdirbinys* (savas priešdėlis + lietuviška šaknis + lietuviškas darybos formantas *-inys*), reiškiantis ‘tai, kas perdirbta’ (Pn 2009/2); *sudukrėjimas* (savas priešdėlis + sava šaknis + lietuviški darybos formantai *-ėj ir -imas*), reiškiantis ‘supanašėjimas su dukra’ (Pn 2009/5). Darytina išvada, kad šie naujadarai gali pretenduoti į visuotinę vartoseną, nes yra savakilmiai. Pirmasis gana paplitęs ir užfiksuotas DLKT, antrasis – DLKT neužfiksuotas, tačiau padarytas taisyklingai. Abu jie – priesaginiai vediniai su priešdėliais

Anekdoteliena (svetima šaknis + lietuviški darybos formantai *-el ir -iena*) priskiriama kuriai nors rūšies kategorijai, žurnale reiškia ‘rimta užkanda pokštų gurmanui’. Tarptautinio žodžio *anekdotas* priesaginis vedinys paplitęs ne tik „Panelėje“, bet ir interneto svetainėse, kuriose skelbiamos linksmos istorijos, juokingi trumpi pasakojimai. Jei mėsos rūšiai nusakyti vartojame žodžius *veršiena, kalakutiena, dvėseliena*, galbūt tiktų panašiai nusakyti ir dirbtinės medžiagos rūšį, pasitelkus naują semantinį darinį.

Daugiausia svetimės kilmės priesagų prisegama prie veiksmų ir ypatybių pavadinimų. Pati produktyviausia priesaga *-izmas*, dažna kaip tarptautinio daiktavardžio baigmuo. Su šiuo dariniu rastas naujadaras hibridas „Panelėje“ – *šunizmas* (sava šaknis + svetimas darybos formantas *-izmas*) (Pn 2009/2). Jis žurnale reiškia ‘daug filmų apie šunis’. DLKT informuoja, kad šis naujadaras yra pavartotas specializuotoje periodikoje. Dar vienas naujadaras – *šopoholizmas*, (svetima šaknis + svetimi darybos formantai *-hol ir -izmas*), reiškiantis ‘apsipirkinėjimo manija’ (Pn 2009/3), tačiau jis yra nevartotinas. Nevartotinas ir *brandintojas* (svetimybė + lietuviškas darybos formantas – *in* + netaisyklingas darybos formantas *-tojas (ė)*), reiškiantis ‘prekės ženklo gamintojas’, ‘prekės ženklo kūrėjas’ (Pn 2009/7). *Brand* angliškai reiškia ‘prekės ženklas’.

Nevartotinas turėtų būti svetimkilmis deminutyvinis naujažodis su lietuvišku darybos formantu *-ukas* – *animacinukas* (svetima šaknis + lietuviškas darybos formantas), reiškiantis ‘animacinis filmukas’ (Pn 2009/2). Jį galima keisti į pavadinimą *animacinis filmukas*, tačiau žurnale pavartotas naujadaras turi perspektyvą prigyti mūsų kalboje dėl mažybinės maloninės priesagos *-ukas*. Tokia išvada darytina įvertinus Valstybinės lietuvių kalbos komisijos interneto svetainėje skelbiamą naujieną, kad geriausiu kompiuterijos naujadaru 2009 m. vartotojai išrinko žodį *atmintukas* (greičiausiai dėl šio malonaus skambesio) (<<http://www.vlkk.lt/lit/90805>>).

Naujadaras *blogerė* (sava šaknis + svetimas darybos formantas *-erė*), reiškianti ‘rašanti, kurianti apie blogi’ (Pn 2009/4). Girčienė (2004) teigia, kad vartosenoje funkcionuoja per 20 svetimžodžių, turinčių šaknį *blog-* ir per 10 bendrašaknių darinių su lietuviškais dėmenimis. Šie dariniai laikytini aplietuvintais svetimžodžių sinonimais arba svetimžodžiais, kuriems dėmuo iš esmės yra prisitaikymo prie lietuvių kalbos gramatinės sistemos priemonė. Vienas iš tokių dažniausiai vartojamų darinių yra ir

svetimžodis *blogerė*. Visiems aplietuvintiems svetimžodžių sinonimams esama lietuviškų atitikmenų (<[www.lki.lt/LKI LT/images/Periodiniai.../Kalbos.../kalbos_kultura_81.doc](http://www.lki.lt/LKI_LT/images/Periodiniai.../Kalbos.../kalbos_kultura_81.doc)>).

Naujadaras *reanimatorius* (svetima šaknis + svetimi darybos formantai *-at* ir *-orius*) priklauso asmenų pavadinimų kategorijai, žurnale reiškia ‘prikeliantis ankstesnę savo kūrinio herojų’ (Pn 2009/5). Naujadaras nėra nepriekaištingos darybos – dažniausiai vietoj *-orius* siūloma vartoti *-ninkas* (ė). DLKT naujadaras pateikiamas kaip vieną kartą pavartotas specializuotoje spaudoje. Panašiai ir žodis *fantazierius* (svetima šaknis + svetimas darybos formantas *-ierius*), reiškiantis ‘fantazuotojas’ (Pn 2009/7) ir priklausantis tai pačiai kategorijai. Šiuo atveju jį siūloma keisti į žodį su formantais *-uo-* ir *tojas*. Tai trumpalaikė kontekstinė vartosena. DLKT naujadaras pateikiamas kaip kartą vartotas grožinėje literatūroje ir populariojoje periodikoje. *Kaitavimas* (sulietuvinta svetima šaknis nuo angliško žodžio *kite*, reiškiantis ‘aitvaras, paleisti aitvarą’ + svetimas darybos formantas *-av* + lietuviškas darybos formantas *-imas*), reiškiantis ‘užsiimti jėgos aitvarų sportu’ (Pn 2009/5) (<<http://donelaitis.vdu.lt/publikacijos/mikelionien.pdf>>). LKŽ pateikiama dar ir kitokia šio žodžio versija: Birštono krašto gyventojai „kaitauti“ vartoja kaip „prakaituoti“. Kaip matyti iš pavyzdžių, dauguma naujadarų priklauso darybinėms stiliaus figūroms – priesaginiams vediniams, bet jie daugiausia netaisyklingi.

VI. SVETIMŽODŽIŲ VARTOJIMO PRIEŽASTYS

J. Šukys (2006) išskiria 6 priežastis, dėl kurių barbarizmai yra vartojami lietuvių kalboje. **Pirmoji** priežastis – vartotojas neįtaria, kad jo vartojamas žodis yra barbarizmas. Pavyzdžiui, tiriamuoju atveju kai kurie skaitytojai gali manyti, kad žodžiai *pusdurnis*, *adijalias* (Pn 2009/2), *bajeris*, *bičas* (Pn 2008/7), *kaldra* (Pn 2009/3), *biznis* (Pn 2008/5), *čecholas* (Pn 2008/4), *čipsai* (Pn 2007/11) yra tinkami vartoti, nes juos girdi labai dažnai.

Antroji panašių žodžių vartojimo priežastis – nelabai žinoma kuo barbarizmus pakeisti. Kadangi žurnale daug kartų pavartoti žodžiai *tašė* (Pn 2008/7), *fanai*, *kalnierius*, *bliuskė*, *kapotas*, *grafkė* (Pn 2008/4), *pletkai* (Pn 2009/2), *baliavoti* (Pn 2007/11), tikėtina, kad šių žodžių pakaitai mažiausiai žinomi. Pateikus po porą sakinių su žodžiais *tašė* ir *pletkai* iš kelių žurnalo numerių, matyti, kad šių svetimžodžių vartojimas suteikia tam tikro atspalvio ir gyvumo kalbant apie jaunimą: *Grižk namo ir persirenk. Pradėk nuo batų, džinsų ir t a š y t ė s* (Pn 2007/11, 128). *Su savimi aš turėjau didžiulę t a š ė* (Pn 2008/4, 76). *Teisininkės ir menininko meilė taip įsisiūbavo, kad nei skandalų, nei p l e t k ū nebeliko* (Pn 2008/4, 27). *Man visai patiko p l e t k i n t i apie buvusią draugę* (Pn 2008/7, 104). **Trečioji** priežastis yra faktas, kad dėl barbarizmo pakaito kartais galutinai nesusitaria patys kalbininkai arba jų pasiūlyti pakaitai dviprasmiški. Negalima vienu žodžiu *antklodė* keisti barbarizmą *adijalias* ir *kaldra*, *užvalkalu* ir *užvalkaliuku* keisti barbarizmo *čecholas* ir *novalačkas* (Šukys 2006, 40).

Barbarizmais nekūrybingi, nepajėgiantys sugalvoti ką savita jaunuoliai be reikalo bando gyvinti, individualizuoti savo kalbą. Ir tai yra **ketvirtoji** šių svetimžodžių vartojimo priežastis. Žargoniskų barbarizmų, tinkamų šiam atvejui, rasta tiriant „Panelės“ leksiką. Tai *čiotkas* (Pn 2007/11), *kreizovi*, *akuratnas* (Pn 2009/1), *tūsintis* (Pn 2008/4), *ženytis* (Pn 2009/2), *naglas*, *bliamba*, *davaj* (Pn 2009/3), *čiūdnas* (Pn 2008/7).

Barbarizmas gali būti įsimenamas iš grožinės literatūros ir todėl toleruotinas. Kol lietuvių kalba nebuvo sunorminta, barbarizmus vartojo ir žymūs rašytojai. Tai **penktoji** barbarizmų vartojimo priežastis. Yra girdėta eilėraščiuose ir žodis *dušia* vietoje *siela*, ir *gadynė* vietoje *laikotarpis*, *laikas*, *metas*, ir *terioti* vietoje *siaubti*.

Šeštoji priežastis – barbarizmų randama šių dienų raštuose ir tai klaidina. Šukio tvirtinimu, prastesnėje spaudoje aptinkama įvairių veiksmažodžių, daiktavardžių, nemaža naujų anglybių ar kitų Vakarų skolinių, svetimų bendračių. Bene tvirčiausiai spaudoje laikosi svetimas veiksmažodis *rėdyti*. Šiuo atveju tyrimas tik patvirtina, kad minėtas kalbininkas teisus dėl paskutinės priežasties, nes „Panelėje“ taip pat rastas šio klaidinančio veiksmažodžio vedinys – *aprėdas*, *apsirėdyti*. *Basanoškės*,

kalgotkės (Pn 2009/2), *kabakas* (Pn 2008/5), *kedai*, *maikutė* (Pn 2008/4), *tašė*, *stiliaga* (Pn 2008/7), *barchatinis* (Pn 2009/1), *kūdas* (Pn 2007/11), *plėmuotas*, *ružavas*, *ryžas* (Pn 2009/3) – nuolat „Panelėje“ besikartojantys žodžiai.

Paulauskienė pastebi, kad su anglų kalbos įtaka susijęs žmonių išsiblaškyimas, lotynų kalbos mokymo trūkumas mokyklose, nes pastaroji kalba ugdo kalbos kultūrą (Paulauskienė 2004, 70).

Į senąją „Kalbos praktikos patarimų“ knygą (1985) nebuvo įtraukti barbarizmai, kuriuos daugelis aiškiai esą jautė esant nevertotinas svetimybės ir žinojo, kuo juos keisti, taip pat nebeaktualūs svetimi ir nykstantys objektų pavadinimai. Deja, prabėgus metams akivaizdu, kad dalis tokių barbarizmų be reikalo buvo neįtraukti į šią knygą: turėję išnykti žodžiai *biškis*, *maliavoti*, *šliūbas* ir dabar vartojami šiuolaikinėje spaudoje. Tai patvirtina tyrimas – šie žodžiai buvo pavartoti žurnale „Panelė“.

Rudaitienė ir Vitkauskas įsitikinę, kad skolinių plitimą lemia daugelis psichologinių ir socialinių dalykų: mūsų kultūra dabar atvira pasaulio kultūrų įvairovei, jų silpnybėms ir stiprybėms, nesugebama atvirumą kitoms kultūroms susieti su tautiškumu, gimtosios kalbos saugojimu ir puoselėjimu. Viena nesaikingo Vakarų kalbų naujųjų skolinių vartojimo priežasčių yra biurokratinis požiūris į kalbą bei perdėtas kalbos moderninimas (Rudaitienė, Vitkauskas 1998, 12–13).

Be visų išvardytų priežasčių, vartojant svetimžodžius spaudoje gali būti siekiama tiksliau pavaizduoti pašnekovų būdą, kalbą, bendravimo stilių, priartinti juos prie socialinės aplinkos, iš kurios pašnekovai yra kilę arba prie kurios stengiasi priprasti. Kartais aišku, kad svetimžodžių vartojimu siekiama sukelti pašnekovo charakterio, mąstymo ar elgesio komiškumą. Tai gali būti pagrindinė svetimžodžių vartojimo šių dienų spaudoje priežastis.

Kalbininkas Pakerys (<http://mokslasplius.lt/mokslo-naujienos/files/mokslo-naujienos/ml/archyvas_ml/1998-2000/ml/201/pokalbis.htm>) tvirtina: kalbininkai tėra konsultantai. Niekada jie nekėlė sau uždavinio valdyti kalbą – viską nuspręsti, padaryti. Kalbą kuria patys žmonės, o kalbininkas – tik patarėjas. Neįmanoma visko valdyti, negalima imtis kalbos žandaro vaidmens. Sunku reguliuoti ne tik žodyną, bet ir gramatiką, kirčiavimą, tarimą, tai yra visus kalbos sluoksnius.

„Mano supratimu, reikia platesnio kalbos kultūros supratimo. Reikia ne siaurinti kalbos vartojimą, bet platinti, antraip visai nusūsinsime ir politikų, ir mokslininkų, ir apskritai visų žmonių kalbą. Manau, kad kalbininkai, dėstytojai ir visi kovotojai už kalbos grynumą, švarumą neturėtų žmogaus atgrasyti, atbaidyti. Kiekvienas turi rūpintis savo kalbos tobulinimu. Juk žodžiui dažnai suteikiame nebūdingą reikšmę, nelengva išvengti gramatikos, kirčiavimo, tarties klaidų. Taisyklingos kalbos reikia mokytis ne su baime, o su saviugdos džiaugsmu“ (<http://mokslasplius.lt/mokslo-naujienos/files/mokslo-naujienos/ml/archyvas_ml/1998-2000/ml/201/pokalbis.htm>), – teigia Pakerys.

IŠVADOS

Tyrimu siekta parodyti žurnalo „Panelė“ kalbinės raiškos savitumą ir atskleisti jos netaisyklingumą, darantį neigiamą poveikį skaitytojų kalbai. Darbo rezultatai parodė, kad svetimoji leksika tikrai skurdina bei silpnina lietuvių kalbą, o žurnalo leidėjai, vartodami ją, greičiausiai derinasi prie skaitytojų kalbos lygmens.

„Panelėje“ dažniausiai vartojamos leksinės semantinės figūros, tropai, kurių reikšmė perkeliama remiantis daiktų panašumu (metaforos) arba jų ryšiu (metonimijos). Žurnale daug metonimijos pavyzdžių. Populiarūs antonomazijos (metonimijos atmaina) atvejai – kai tikriniai vardai vartojami kaip bendriniai. Žurnale rasta po vieną paradokso, oksimorono, tautologijos atvejį, kurie leidinio kalbą daro puošnesnę, įdomesnę, netgi intriguojančią. Leidinyje yra ir sintaksinių figūrų. Dažniausiai, rengiant tekstus, žurnale vartojama komponavimo figūra – stilistinė inversija. Ji pateikta 9 kartus. Kitos komponavimo figūros – išvardijimas, korekcija – pavartotos po 2 kartus, redukcijos (trumpinimo) figūra elipsė pavartota 2 kartus, nutylėjimas – 1 kartą. Retorinė figūra pavartota tik 1 kartą. Ir tai buvo retorinis klausimas.

Žurnalo leksiniai sinonimai skiriami į tris grupes: yra pajuokiamojo, menkinamojo ir niekinamojo požiūrio į nusakomąjį daiktą, veiksmažodį ar ypatybę sinonimų, taip pat emociškai nemalonių, storžieviškų ir vulgarių. Trečioji grupė žurnalo leksinių sinonimų yra tiesiog emociškai spalvingi ir gerai suderinti garsyno, ritmo požiūriu.

Gana gausu „Panelėje“ vedinių, rasta 11 naujadarų. Populiariausia žurnalo deminutyvų priesaga – *-ukas, (-ė)*. Leidinyje deminutyvai vartojami gausiai, bet jie yra ne sinonimiški daiktavardžiai, o stilistiškai žymėtieji žodžių vediniai.

Žurnalo kūrėjai pastebi šnekamosios kalbos daromą įtaką norminei kalbai, tų kalbų susipynimą ir nesibaigiantį šnekamosios kalbos populiarumą, todėl į savo straipsnius dėl to paties populiarumo nevengia įpinti stilistiškai nuspalvintų kalbos vienetų. Žurnalo kalbinė raiška pernelyg priartinama prie šnekamosios kalbos.

Leidinio kalba dažniausiai cituojama kabutėse, o jų autorių tekstai arba rašomi kursyvu, arba paryškintu šriftu be kabučių, be tiesioginės kalbos. Didžioji dalis antraščių rašomos lietuviškai, kai kurios – angliškai arba derinant lietuvišką žodį su anglišku. Tokia praktika patraukli jaunimui, bet nevertotina.

Pasirinkti metodai ir teorija iš dalies padėjo pasiekti darbo tikslą. Trūko teorijos apie barbarizmų kilmę. Tačiau tyrimas parodė, jog aklas sekimas svetimomis kalbomis, kai vartojami tie svetimi žodžiai, kurie turi taisyklingus pakaitus, žurnalo kalbą daro vulgarią, skurdžią, negryną.

Svetimžodžiai teršia kalbą, skatina svetimus žodžių darybos modelius, perša originalo rašybą. Net 30 kartų žurnale pavartotas žodis *nu*, 20 kartų – *faina*, 12 kartų – *tūsintis*, *tūsas*, 5 kartus – *kambariokas*, *kambariokė*, 6 kartus – *davai*.

Žurnalo populiarumą lemia jo kalbos paprastumas, artimumas buitinei kalbai, kurioje vartojami ne tik taisyklingi žodžiai bei sakiniai, bet ir svetimžodžiai. Visa tai kartu suteikia leidiniui emocinį atspalvį, kuris greičiausiai ir traukia skaitytojus.

Į didžiųjų kalbos klaidų sąrašą patenka maždaug trečdalis „Panelės“ barbarizmų daiktavardžių. Taip pat trečdalį visų žurnale rastų svetimžodžių būdvardžių, penktadalį veiksmažodžių, aštuntadalįrieveiksmių kartu su dalelytėmis galima įvardyti neteiktinomis svetimybėmis ar jų dariniais. Vadinasi, žurnalas skatina ir skaitytojus nepaisyti draudimo vartoti labiausiai klaidingus žodžius.

Žurnale „Panelė“ svetimžodžių nemažėja. Atvirkščiai, jų vartojama vis įvairesnių. Derėtų sukurti daugiau gerų naujadarų. Šio darbo rezultatas galėtų padėti kalbininkams įsitikinti naujadarų kūrimo būtinumu. Tyrimas galėtų pasitarnauti ugdant bendrą visuomenės ir jaunimo nepakantumą į mūsų kalbą plūstantiems skoliniams, skatinti konkursus, susijusius su kalbos grynimu. Pati visuomenė turi suprasti, kokia vertybė yra kalba.

Mūsų kalbai didžiausią neigiamą įtaką daro iš anglų kalbos ateinantys barbarizmai. Viena nesaikingo Vakarų kalbų naujųjų skolinių vartojimo priežasčių gali būti perdėtas kalbos moderninimas. Naujieji skoliniai „Panelėje“ vartojami nesilaikant pagrindinių raštų kalbos tvarkymo principų – taisyklingumo, pastovumo, tikslingumo.

Svarbi žiniasklaidos vadovų nuostata dėl savo pačių kalbos kultūros. Trūkstant bendro kalbininkų požiūrio dėl naujųjų skolinių vartojimo, dar būtų galima plačiau tirti to paties žurnalo kitų barbarizmų kilmę, slavizmų ar iš kitos (be anglų) kalbos atėjusių svetimžodžių darybos modelius, žargonybes, taisyklingą kalbinę raišką

BAIGIAMOJO (BAKALAURO) DARBO SANTRAUKA

Studijų programa: Lietuvių filologija ir ryšiai su visuomene.....	
Vardas, pavardė: Angelė Valentinavičienė.....	
Darbo pavadinimas: Žurnalo jaunimui „Panelė“ kalbinė raiška.....	
Darbo pavadinimas anglų kalba: Linguistic Expression of the Youth Magazine “Panele”.....	
Darbo vadovė: doc. dr. Jurgita Macienė.....	
Darbo gynimo data: 2010-06-11.....	
Pagrindiniai žodžiai: kalbinė raiška, vediniai, sinonimai, stiliaus figūros, barbarizmai, žargonybės, naujadarai.....	
Pagrindiniai žodžiai anglų kalba (keywords): linguistic expression, derivatives, synonyms, stylistic devices, barbarisms, slang, neologisms.....	

SANTRAUKA

Nuo žiniasklaidos pasirenkamos kalbinės raiškos priklauso jos vartotojų kalbinė raiška. Žurnalo kalbinės raiškos savitumą lemia taisyklingi ir netaisyklingi kalbos vienetai.

Taisyklingos žurnalo stiliaus priemonės: 1) vediniai; 2) leksiniai sinonimai; 3) sintaksiniai sinonimai; 4) stiliaus figūros – leksinės semantinės, sintaksinės.

Deminutyvai – stilistiškai žymėtieji darybiniai vediniai, turintys ne tik maloninį, bet pajuokiamąjį, pašėpiamąjį atspalvį. Populiariausia žurnalo deminutyvų priesaga – *-ukas, (-ė)*.

Dažniausiai vartojamos semantinės figūros – metaforos ir metonimijos. Taisyklingos kalbinės raiškos priemonės analizuojamos pragmatinės lingvistikos požiūriu.

Netaisyklinga žurnalo kalbinė raiška: 1) barbarizmai – nevertotinos naujosios svetimybės; 2) barbarizmai – neteiktinos svetimybės ir jų dariniai; 3) daliniai barbarizmai – hibridai; 4) netaisyklingi naujadarai; 5) žargonybės.

Žurnale daug slavų, anglų kilmės barbarizmų. Vakarų kalbų skoliniai plinta kartu su naujomis technologijomis, prekėmis, paslaugomis. Barbarizmai tiriama semantinės ir funkcinės analizės metodu, keičiami lietuvių kalboje tinkamais vartoti žodžiais.

Svarbi žiniasklaidos vadovų nuostata, susijusi su jų pačių kalbos kultūra.

SANTRAUKA ANGLŲ KALBA (SUMMARY)

Linguistic expression used by the media influences the linguistic expression of its users. The peculiarities of the linguistic expression used by the media are determined by correct and incorrect units of the language.

Correct stylistic means used in the magazine: 1) derivedes; 2) lexical synonyms; 3) syntactical synonyms; 4) stylistic devices – lexical semantic and syntactical.

Diminutives – stylistically marked derivedes used to convey not only a degree of endearment but also irony and mockery. The most common suffix of diminutives in the magazine is *-ukas, (-ė)*.

The most commonly used semantic devices are metaphor and metonymy. The correct means of linguistic expression are analysed in terms of pragmatic linguistics.

Incorrect linguistic expression used in the magazine: 1) barbarisms – unacceptable new loanwords; 2) barbarisms – non-recommended loanwords and their derivatives; 3) partial barbarisms – hybrid words; 4) incorrect neologisms; 5) slang.

Barbarisms used in the magazine are mainly of Slavic and English origin. The borrowings from Western languages have spread together with the new technologies, products and services. Barbarisms are examined using the method of semantic and functional analysis and are replaced with appropriate Lithuanian words.

The attitude of the media leaders towards their own language culture is also a significant factor.

ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

Šaltiniai:

Panelė, 2007 m. Nr. 11; 2008 m. Nr. 4, Nr. 5, Nr. 7, 2009 m. Nr. 1, Nr. 2, Nr. 3, Nr. 4, Nr. 5, Nr. 6, Nr. 7.

Sutrumpinimai

Pn – Panelė (žurnalas);

LKŽ – Lietuvių kalbos žodynas;

DLKŽ – Dabartinės lietuvių kalbos žodynas;

DLKT – Dabartinės lietuvių kalbos tekstynas.

Literatūros sąrašas:

Bitinienė A. *Publicistinis stilius*: studijų knyga. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2007.

Blažinskaitė D. Naujadarai ir perdirbiniai reklamoje. Iš *Lietuvių kalbos naujadara*: 12-osios Jono Jablonskio mokslinės konferencijos pranešimų tezės. [Vilnius, 2004 m. spalio 1 d.]. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2004. p. 56–58.

Girčienė J. Kaip ir kokių naujažodžių randasi lietuvių kalboje. Iš *Lietuvių kalbos naujadara*: 12-osios Jono Jablonskio mokslinės konferencijos pranešimų tezės. [Vilnius, 2004 m. spalio 1 d.]. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2004, p. 7–8.

Kalbos praktikos patarimai. 2-as pataisytas ir papildytas leidimas. Vilnius: Mokslo, 1985.

Koženiauskienė R. *Retorika: iškalbos stilistika*: monografija. 2-asis pataisytas leidimas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2001.

Mikulėnienė D. *Kalbos patarimai 4: Leksika: Skolinių vartojimas*: norminamasis leidinys. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2005.

Paulauskienė A. *Lietuvių kalbos kultūra*: norminamasis leidinys. Kaunas: Technologija, 2001.

Pikčilingis J. *Lietuvių kalbos stilistika*. T. 2. Vilnius: Mintis, 1971.

Pupkis A. *Kalbos kultūros studijos*: mokomoji knyga. Vilnius: Gimtasis žodis, 2005.

Rudaitienė V., Vitkauskas V. *Vakarų kalbų naujieji skoliniai*. Vilnius: Enciklopedija, 1998.

Šukys J. *Kalbos kultūra visiems*. Kaunas: Šviesa, 2006.

Vaicekauskienė L. Naujųjų svetimžodžių norminimo politika Lietuvoje 1993–1997 m.: Iš *Skoliniai ir bendrinė lietuvių kalba*: mokslo straipsnių rinkinys. Sudarė Jurgita Girčienė. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla, 2004.

Zaikauskas E. *Lietuvių žargono žodynėlis: kalbos paribiai ir užribiai*. Vilnius: Alma littera, 2007.

Župerka K. *Stilistika: mokomoji knyga*. 2-asis, pataisytas ir papildytas leidimas. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, 2001.

Dabartinės lietuvių kalbos tekstynas [interaktyvus]. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, Humanitarinis fakultetas, Kompiuterinės lingvistikos centras [žiūrėta 2010-04-02]. Prieiga per internetą: <<http://donelaitis.vdu.lt>>.

Jaunimo žodynas [interaktyvus] [žiūrėta 2010-05-02]. Prieiga per internetą: <www.kriu.zodynas.lt>.

Lietuvių kalbos institutas [interaktyvus]. Iš: *Kalbos kultūra: tęstinis kalbos kultūros teorijos ir praktikos leidinys* [žiūrėta 2009-08-27]. Prieiga per internetą: <www.lki.lt/LKI_LT/images/Periodiniai.../Kalbos.../kalbos_kultura_81.doc>.

Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus]. T. 1–20. Redaktorių kolegija: Gertrūda Naktinienė (vyr. red.), ir kt. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2005 [žiūrėta 2010-04-03]. Prieiga per internetą: <<http://www.lkz.lt/dzl.php?12>>.

Mikelionienė J. Šiuolaikiniai metodai kalbos naujovėms tirti. Iš *Darbai ir dienos: tęstinis akademinis leidinys*. Mokslinis redaktorius Egidijus Aleksandravičius, 2000 [žiūrėta 2010-03-14]. Prieiga per internetą: <<http://donelaitis.vdu.lt/publikacijos/mikelionien.pdf>>.

Petruševičienė A. Lietuvių kalbos išlikimo ir saugojimo problemos Europos kultūrinės bei lingvistinės įvairovės kontekste. Iš: *Lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų sąjunga*. Vilnius, 2004 [žiūrėta: 2009-11-07]. Prieiga per internetą: <<http://www.ipc.lt/liet/old/pagalba-str-islikimas.php>> .

TEO LT tinklalapis: laisvalaikio ir pramogų portalas, 2009 [žiūrėta: 2009-06-07]. Prieiga per internetą: <http://www.zebra.lt/lt/laisvalaikis/renginiu_naujienos/Margaspalvis-zurnalo-Panele-gimtadienis-2009-06-07.html>.

UAB Ekspres leidyba: žurnalų leidėjas, 2007 [žiūrėta: 2008-10-02]. Prieiga per internetą: <<http://www.ekspres.lt/Reklama/Panel>>.

Valstybinė kalbos inspekcija [interaktyvus]. Vilnius: LR Seimo kanceliarija [žiūrėta: 2009-04-04]. Prieiga per internetą: www.lrs.lt/pls/inter/www_tv.show?id=6904,1,30>.

Valstybinė lietuvių kalbos komisija [interaktyvus]. Komisija: Irena Smetonienė (pirmininkė), ir kt. Vilnius: valstybės įstaiga, 2003 [žiūrėta: 2010-04-02]. Prieiga per internetą: <<http://www.vlkk.lt/>>.

Verslo banga: žurnalų ir dienraščių skaitytojų tyrimas, 2001–2009 [žiūrėta: 2008-10-02]. Prieiga per internetą: <www.verslobanga.lt/.../Zurnalu_ir_dienrasciu_skaitytoju_tyrimas.doc>.

Zemlickas G. Pokalbis su žmogumi, kuriam įdomu kitų daromos klaidos. Iš: *Mokslas. Mokslininkai. Visuomenė* [interaktyvus]. Vilnius: Vilniaus universitetas, Lietuvos mokslininkų sąjunga, 2006 [žiūrėta 2010-03-27]. Prieiga per internetą: <http://mokslasplus.lt/mokslo-naujienos/files/mokslo-naujienos/ml/archyvas_ml/1998-2000/ml/201/pokalbis.htm>.

PRIEDAI

1 priedas. Vediniai

valdžią ima babučiokas (bobutė) (2009/1, 3); vadybininkauti (dirbti vadybininku); parėkti (rėkti) aš moku; nevisprotis (silpnaprotis); vakaruškos (vakaronės); dainorelis; hipiški marškiniai (hipių stiliaus marškiniai); kliošinės kelnės (kliošu kirptos); mergička; užpavydėti; saldžiabalsis; fotosesijytė; savotiškas (savitas); rankinukas (nedidelė rankinė); pusnaujis; moteriškikė; bernužėlis; berniuškėlis; Giedrusė (Giedrė); neša pragaran (į pragarą); viešbučiuos; labai paneliškas filmas; sceniniai batai (scenos), maniškiai batai (mano); išėjo miškan (į mišką); pasitelkęs pagalbon (į pagalbą); kažki kokiais būdais (kažin kokiais); sijonėtas; megztukas; šedevriukas (2009/1); melodijėlė; animacinukas; nesusipratėliški juokeliai; dalykėliai; garažiukas; rašliava; depresuoti; butelis (butas); iškrypėliškas; jinai (ji); kambariokė; grupiokė; profesionalė; prisiplepėti (2009/2); Biručiuokas (Birutė); neprošal (ne pro šalį); jorkiukai (Jorkšyro terjerai); antrokas; praterlioti; moksluokė; montažinė; reitingas (eilė sąrašė); pasiknisus rastum (rastumei); keiksnoti; kojikes patampyti (pasimankštinti); judesiukai; pilvukas; riebaluokas; segėti; klasiokas; londonietiškas (2009/3); mergaitiškas romanas (2009/4); šiknytė; maudymukas; platforminės basutės (basutės ant platformos); susivokti; sumelė; didžėjauti; apyilgiai plaukai; laukiančiosios; paliktosios; nebesulaukiančiosios; išsireklamuoti; apsaugininkas; buvom išlėkusios pašvęsti (švęsti) (2009/5, 16); mokinukai; papuošaliukai; susimirksėti; baiginėti; dieną paplanuoti; musmirytės; deimančiukas; dinozauriukai; angelėliai; plaukučiai; kaspinėliai (2009/5); stileiva; šūdukas; išleistuvinė (išleistuvių) šukuosena; bizniukas; drabužiukai (2009/6); vadybininkaujama grupė; užs ciclinti (2009/7); šinšiliukai, zuikučiai, klausimukas; trumputis; daikčiųukų lentynėlė; šunytė, meškučiai, treningiukai; sijonėliai; bernužėlis; džinsiukai; muzikytė (2009/1); dalykėliai (2009/2); katinukas, vargšiukas; kojikės (2009/3); kojytės; baliukas (2009/5); šlipsiuokas (2009/6); brendžiukas (2009/7).

2 priedas. Leksiniai sinonimai

žibėti (šviesti, spindėti,); *kaimo krautuvė* (kaimo parduotuvė); *normaliai* (gerai) *išeina*; *cypauti koncertuose* (= dainuoti aukštu tonu); *bliauti* (= garsiai rėkti, dainuoti), *išsisemti* (= nebeturėti idėjų); *pasisioti* (= pasišlapinti); *pakraupinti* (= išgąsdinti) *siaubo mėgėjus*; *išokti* (= įlipti) *į automobilius*;

išsišokti iš minios (= išsiskirti); *kakoti* (= tuštintis); *atkapstyti* (= surasti, išsiaiškinti) *biografijos faktus*; *atknisti* (= atskleisti, išaiškinti) *sunkią praeitį*; *trankydamo* (= mušdamo) *mane*; *pasisemti* (= gauti) *idėjų*; *spoksoti* (= žiūrėti, žiūrėti neatitraukus akių) (2009/2); *sukrapštyti* (= surasti) *pinigų*; *gvieštis* (= siekti) *palikimo*; *primarginti* (= prirašyti, pripiešti) *skaičių*; *bliovimas* (= prastas dainavimas); *kratyti iš paskos* (= važiuoti); *veltis* (= turėti, užmegzti) *į romanus*; *užbombarduoti* (= užversti) *laiškais*; *kurpti* (= kurti) *planus*; *nukabti* (= nutįsti, nukarti); *nuklibinkščiuoti* (= nušlubuoti); *bruktis* (= lįsti, brautis) (2009/3); *skanios* (= malonios, lengvai skaitomos) *naujienos*; *nubirbti* (= nuvažiuoti) *prie jūros*; *apspangę diedai* (= apsvaigę vyrai); (2009/5); *leistas į stiliaus medžioklę* (= ieškoti stilingai apsirengusiųjų); *su apšiktais* (= nešvariais, apkakotais) *vystyklais*; *bliauti* (= verkėti); *subinė* (= užpakalis) (2009/6); *zvimbalai* (= uodai); *asmeninė tapykla* (= tualetas) (2009/7).

3 priedas. Sintaksiniai sinonimai

man reikia to ir ano; iš klubo į klubą ir nieko daugiau; liepė daryti tą ir aną (2009/1); reikėjo skubėt, tą daryt, aną (2009/2, 28); Su kuo jau kuo, bet su Zvonkum <...> (2009/2, 44); kad kada nors su kuo nors (2009/3); nei tas, nei anas (nei beprotystė, nei noras turėti veiklos); lenda minusai (neigiamos savybės); mane domina tas ir tas (pasakau, kas mane domina); bet gyvenu, kaip gyvenu (2009/5).

4 priedas. Leksinės semantinės figūros (palyginimai, metaforos, metonimijos ir t. t.)

<...> pusė civilizuotų šalių gyventojų valgo makdonalduose <...> (2009/1, 8); krizenantis krizės kreizas (2009/1, 15); nesveiki neatvykę ne į JAV (sveiki atvykę į JAV) (2009/1,15); Krizė, kuri jau tiek metų siautė Lietuvos kūrėjų galvose, o dabar pradės siausti ir jų piniginėse <...> (2009/1, 15); aš nebėgu į krūmus (2009/1, 15); pirštais badyti; visas gyvenimas ant ratų (2009/1, 21); plaukai ėmė manęs klausyti; Vieni kreizovi, kiti visai nuo proto nuvažiavę; Mane visi vadina garsiu kaip „Maxima“ (Maksima); perėjo ir ugnį, ir ledą; širdį glostančios naujienos; atsitverti tylos siena; prasimušti (patekti) į sceną; užgriuvo koncertų lavina; sėdėti ne savo rogėse; lipti per save; būti po padu; užvesti publiką; Jis ant scenos degtukas; dėti į kojine; visi iki vieno (2009/1, 38); šokinėjau iki dangaus; akis paganyti; <...> fantazijos gali pavydėti kiekviena Zapyškio genutė; marškiniai per siūles traška (per maži, per siauri); pilvas į skalbimo lentą panašus; <...> juodo kaip gili naktis golfiuko tiuninguota aparatūra (2009/1, 12).

Greitai pasimiršo kalbos – jas nuplovė lietūs ir nupūtė vėjai (Jurgos laiškas) (2009/2, 3); Kam paskambinti, kad atsilieptų laimė? (Jurgos laiškas) (2009/2, 3); išokti į pėdkelnes; mėsytės ant kaulų turinčios pupos; ausų kasykla, knygų graužykla; akių krapštykla; man į tai nusispjauti; technologijos plėtojasi pasišokinėdamos; filmai byra kaip iš giedro dangaus; Kai tapai vieniša, vyrai lyg po žiemos miego ėmė mane okupuoti (2009/2, 20); viešai skalbti baltinius; pasiūsti ant trijų raidžių; rankos nusvyra; labai patiko ir tiko (2009/2, 26); įžymybių kaip šieno (2009/2).

Vienus jis (pavasaris) paskandina aistrų verpetuose, kitus – depresijos liūne, trečius – shoppingo karštingėje (Jurgos laiškas) (2009/3, 4); Niūri gotika išgaravo kaip pasenęs eteris (2009/3, 10); Viršeliams pozavo, su Natu draugavo (2009/3, 16); Ateis laikas, bus ir vaikas (2009/3, 20); Ir velnias dėvi Prada („Prada“ firmos drabužius); ieškoti naujų veidų; drabužių maniakė (išprotėjusi dėl drabužių); kilti karjeros laiptais; Krizė, kuri jau tiek metų siautė Lietuvos kūrėjų galvose, o dabar pradės siausti ir jų piniginiuose <...> (2009/1, 15); (sėkmingai įsilieti į fotomodelių pasaulį); žurnalui bus saldainis (perkama naujiena); Dabar blondinės ir brunetės kirpčiukų sąjunga kabo prie grožio salono durų (apie iš plaukų padarytas užuolaidas) (2009/3, 52); akys didelės kaip varlės (2009/3); Vos nuleidi rankas, tas gražusis nuostabusis tiltas subyra (2009/4, 4); Jau greitai iš jų pažirs pūkuoti šiukšlių konteinerių naujakuriai (maži kačiukai) (2009/4, 8); pajudinti smegenų ląsteles (pagalvoti); džinsai ant bangos (mados viršūnėje) (2009/4); puikiausi prizai proto bokštams (protingiausiems); pora kaip tvora; apspangus nuo egzaminų beprotybės (2009/5, 6); žvalgytis apuoko veidais (nieko nesuprantančiais veidais) (2009/5, 7); rengtis pilkai iš humanų (2009/5, 7); stebinti taikliais ironijos pliūpsniais (2009/5, 10); pūsti burbulą; jūrų marių gražuolis (apie turtingą, viengungį verslininką); ne tik burkuoja, bet ir repetuoja (2009/5, 28); į įmonę įkišti (investuoti) savo pinigus; nuvažiavau į degalinę ir pagavau (radau) vyruką (2009/5, 34); viena kitai atstačiusios iškirptes su naujutėlaičiais nėriniais (atstačiusios krūtines su giliomis iškirptėmis) (2009/5, 110); vyrų veidai rauda kaip putino uogos (2009/5, 110); sukudakavo sijenėtosios (prakalbo moterys) (2009/5); pažaliuoti iš pavydo; turėti geresnį liežuvį (mokėti geriau kalbėti) (2009/6).

5 priedas. Sintaksinės figūros

Išvardijimas: Nei nuoskaudos, nei skausmo, nei nieko neliko (2009/1, 38); Neša šapelį prie šapelio, derina, jungia, lipdo; Ir meldėmės, ir šaukėme, ir grasinome (2009/3, 42);

Stilistinė inversija: bobos pusplikės (pusplikės moteriškės); vaikinai saldžiu balseliu (saldžiabalsis vaikinai); šalies koncertuose cypavęs (cypavęs šalies koncertuose), akis paganyti galima (galima akis paganyti); savanoris su savanore susideda (savanoris ima draugauti su savanore); gulėti

paslikam (paslikam gulėti); Juolab, kad dabar ir iki ateivių prisikasė (atėjo eilė ateiviams) (2009/4, 8); akutėmis mirksėti (mirksėti akutėmis); vadovavimo meno knygas ryti (daug skaityti) (2009/5, 32);

Korekcija: Noriu būti užtikrintas, šimtu procentų tikras (2009/5, 18); Nutarėme kartą ir visiems laikams išsiaiškinti (2009/5, 21);

Elipsė: Naivosios, laukiančiosios princo – štai, kokių princų dažnai pasitaiko. Paliktosios, princo nebesulaukiančiosioms – neverkite, vadinasi, tai nebuvo meilė! (2009/5, 14);

Nutylėjimas: O ką čia rekomenduoti – kas skaitė „Da Vinčio kodą“, ir patys bėgs, o kas neskaitė... Na, jie gal neraštingi?.. (2009/5, 12);

Retorinis klausimas: <...> negi dabar sakysi (sakyti) žmogui tiesą? (2009/5, 108), Na, jie gal neraštingi?.. (2009/5, 12).

Kitos figūros: <...> plius (be to) reikia pinigų pragyvenimui (pragyventi); vakar buvo vakar (2009/1); baik juokus (juokauti) (2009/3); neužmik, kai nereikia (nereikia užmigti) (2009/4); Nauja visuomet yra gerai užmiršta sena (2009/5, 14); kainuoti nervų; niekuo dėtas; kam nors velnių duodu (duodavau); Jei matėte ką nors ateiviško, liudininkus apdovanosime (2009/5, 21); Kai baigi aktorinį (įgijęs aktoriaus specialybę), eini dirbti ten, kur pasiūlo (2009/5, 28).

6 priedas. Žargonybės

gauti į nosį nuo marozų (= gauti į nosį nuo mušeikų); *mergička* (= mergaitė, panelė); *psichušké* (= psichiatrijos ligoninė); *afigienai* (= puiku, nuostabu); *eurovizinis gabalas* (= „Eurovizijos“ konkursui skirta dainos ištrauka); *žiauriai patikti* (= labai, be galo patikti); *lochas* (= nevykėlis, netikėlis); *pidisokas* (= penkiasdešimt litų); *magė* (= magnetofonas); *limonas* (= milijonas litų); *beleberda* (= netvarka); *ponečka* (= poniutė); *ne fasonas* (= nemadinga, nestilinga); *Rūtka* (= Rūta); *konduktorša* (= konduktorė); *kreizovas* (= žaismingas, valiūkiškas); *nuknisti* (= pavogti) *chata* (= troba, namas) (2009/1); *suvaryti egiptiečius* (= išjuokti, suniekinti); *jorkiukai* (= Jorkšyrų veislės šuniukai); *mintis veža* (= veda į priekį, skatina); *užknisti* (= sunervinti); *nufotkinti* (= nufotografuoti); *konversiukai* (= „Converse“ firmos sportiniai bateliai) (2009/3); *durnas egzaz* (= kvailas egzaminas); *chebra* (= būrys, gauja, kompanija); *misė iš septinto karto* (= Mis, grožio konkurso nugalėtoja); *užpjauti* (= pabosti, sugniuždyti) (2009/5); *naujas „depešų“ darbas* (= muzikos grupės „Depeche Mode“ kūrinys); *šakės* (= galas, labai blogai); *varyti į pratęsimą* (= vykti, važiuoti, eiti į renginio pratęsimą); *neformalas* (= neįprastai besielgiantis); *parintis* (= nervintis); *bykas* (= cigaretė); *blondinka* (= blondinė); *prikolas* (= juokelis); *kompas* (= kompiuteris); *durnas intervas* (= kvailas interviu); *tipo vakarinė šukuosena* (= atseit vakarinė šukuosena) (2009/6); *miniakas* (= labai trumpas sijonėlis); *kompaktas* (= kompaktinė

plokštelė); *siaubiakas* (= siaubo filmas); *malefka* (= mažametė); *bičas* (= geras, artimas draugas); *mobiliakas* (= mobiliojo ryšio telefonas); *atkačialinti* (= atgaivinti arba ištreniruoti); *telikas* (= televizorius); *muzonas* (= muzika); *blyn* (= eik tu sau); *briedas* (= nesąmonė) (2009/7); *tūsas* (= vakarėlis); *stiliovai* (= stilingai); *podelka* (= perdirbtas, ne originalus); *komufliažkė* (= maskuojamoji apranga); *palatkė* (= palapinė) (2008/7); *mentai supakavo* (= policija sulaukė, areštavo); *atšokusi fantazija* (= praėjęs noras); *chroniai* (= alkoholikai); *pliotkinti* (= liežuvauti); *pjankė* (= išgertuvės) (2008/5); *prastumti dainą* (= išpopuliarinti dainą); *barakas* (= bendrabutis); *sėdėti atsipūtus* (= sėdėti atsipalaidavus, nekreipiant dėmesio); *chaltūra* (= pašalinis, lengvas uždarbis, prastas darbas) (2008/4); *kabakas* (= kavinė, baras); *pasistoti klausimui* (= kilti klausimui); *kabinti bernus* (= rodyti vaikinams dėmesį, užkalbinti); *trenerša* (= trenerė); *skaitmeninė muilinė* (= skaitmeninis fotoaparatas); (2008/5); *dietintis* (= laikytis dietos); *smaileikai* (= smailianosiai bateliai); *būti pasikėlus* (= būti išdidžiam, pasipūtusiam); *senamadiškos špilkos* (= senamadiški aukštakulniai); *patiuninguoti stiliuką* (= patobulinti, paderinti stilių); *kamurkė* (= mažas kambarėlis, sandėliukas); *fanaras* (= mėlynė); užknisti (= *maroznas* (= mėgstantis muštis); *bachūras* (= vaikas, vaikėzas, berniokas, draugelis), iš graikų k. *bakhurios* reiškia 'kastruotas jautis'); *unikumas* (= vienintelis, išskirtinis, nepakartojamas); *žaisti kašę* (= žaisti krepšinė); *tūlikas* (= tualetas); *užsicyklinti* (= sustoti ties tuo pačiu); *čiliakas* (= „Čili“ picerija); *univeras* (= universitetas); *pasakai ir išsilydo* (= pasakai ir tampa sukalbamas); *įsikirsti* (= suprasti, suvokti); *viskas čiki* (= viskas puiku); *nusmigti* (= užmigti); *papigiai* (= labai pigiai); *labūnas* (= labas); *čiūvelis*, *čiuvakas*, *čiudikas* (= keistuolis) (2009/6), graikų k. reiškia 'kastruotas avinas ar kupranugaris'); *profas* (= profesionalas) (2007/11); *atardyti* (= sužaloti, sumušti) (2009/1); *fysnai* (= madingai, įdomiai, gražiai) (2008/5).

7 priedas. Barbarizmai

Barbarizmai daiktavardžiai:

adijalas (= apklotas); *apředas* (= apdaras, drabužis) (2009/2); *aptiaškos* (= aptemptos kelnės, glaustinukės) (2009/1); *babulka*, *baba* (= senelė, močiutė, pagyvenusio moteris) (2009/2); *bajeris* (= juokas) (2008/7); *baksai* (= doleriai) (2009/1); *bankuchenas* (= šakotis) (2009/1); *bardačiokas* (= daiktinė, parankinė) (2009/2); *bardakas* (= netvarka) (2008/7); *basanoškės* (= basutės) (2009/2); *basketkės* (= sportbačiai) (2008/7); *biznis* (= verslas) (2009/6); *biznesmenas* (= verslininkas) (2008/5); *biznis* (= verslas) (2008/5); *bliuskė* (= palaidinė) (2008/4); *bliuzmeikeris* (= bliuzų kūrėjas) (2008/7); *bomžė* (= benamė, valkata) (2009/1); *bonka* (= butelis) (2007/11); *božečki* (= Dievulėliau) (2009/1); *božė* (= Dieve) (2007/11); *brandas* (=

prekės ženklas) (2009/6); *britvutė* (= skutimosi peiliukas) (2007/11); *brudas* (= purvas, nešvarumai, bjaurybė) (2007/11); *bukietas* (= puokštė) (2009/1); *chaltūra* (= pašalinis uždarbis, prastas darbas, dirbinys, niekalas) (2008/4); *cūdai* (= stebuklai) (2007/11); *čebatai* (= aulinukai) (2009/1); *čecholas* (= užvalkalas, antvalktis) (2008/4); *čipsai* (= bulvių traškučiai) (2007/11); *čiubčikas* (= švarkelis, bliuzonas) (2009/1); *draivas* (= polėkis, įkvėpimas) (2009/7); *dermavonė* (= Sutvirtinimo sakramentas) (2009/6); *didžėjus* (= diskotekų vedėjas) (2009/5); *diedas* (= vyras) (2008/4); *drapanos* (= drabužiai) (2009/1); *dūšia* (= siela) (2007/11); *džiakuzė* (= burbulinė vonia) (2009/5); *džiazmenas* (= džiazo atlikėjas, džiazo mėgėjas) (2007/11); *fanai* (= gerbėjai) (2008/7); *fanaras* (= mėlynė) (2007/11); *fara* (= žibintas) (2008/4); *flešas* (= atminukas) (2009/4); *fintas* (= išdaiga, netikėtumas) (2009/7); *frizūra* (= šukuosena) (2008/4); *gazas* (= greitis) (2009/3); *guzas* (= gumbas) (2009/7); *grabas* (= karstas) (2009/6); *grafkė* (= žiogelis, segtukas) (2008/4); *grupiokė* (= grupės draugė) (2009/2); *guzikas* (= saga) (2008/4); *hamburgeris* (= mėsainis, mėsos suvožtinis) (2007/11); *hepiendas, hapyendas* (= laiminga pabaiga) (2007/11); *hotdogas* (= dešrainis) (2009/2); *hotelis, hostelis* (= viešbutis) (2009/2/6); *jutubas* (= interneto vaizdo tinklalapis) (2009/7); *imidžas* (= įvaizdis) (2009/2); *išmiera* (= dydis, matmuo) (2008/5); *išmislas* (= prasimanymas) (2008/4); *Jėtau* (= Jėzau) (2009/1); *jutiūbas* (= interneto vaizdų tinklalapis) (2007/11); *kaldra* (= antklodė) (2009/3); *kalgotkės* (= kojinės) (2009/1); *kalnierius* (= apykaklė) (2008/4); *kamašai* (= batai; guminiai batai) (2009/1); *kambariokė* (= kambario draugė) (2009/2); *kamurkė* (= užkampis) (2007/11); *kapotas* (= antvožas) (2008/5); *kedai* (= sportiniai bateliai, sportbačiai) (2008/4); *kepeliusas* (= kepurė) (2008/5); *klasiokas* (= klasės draugas) (2009/2); *kolioras* (= spalva) (2008/7); *kombinukas* (= apatinukas) (2008/4); *kompiuterlendas* (= kompiuterių namai) (2008/7); *konversiukai* (= „Converse“ firmos sportiniai bateliai) (2009/3); *koveris, coveris* (= dainos versija) (2008/7); *kurtkė* (= striukė) (2009/3); *lapatynas* (= skudurynas, dėvėtų drabužių parduotuvė) (2009/1); *lastai* (= plaukmenys) (2009/3); *lizingas* (= išperkamoji nuoma) (2008/7); *lodočkos* (= laivelio formos bateliai) (2008/5); *lūzeris* (= naujokas, išnaudotojas) (2008/5); *maikutė* (= marškinėliai) (2008/4); *marketingas* (= rinkodara) (2009/6); *maudymukas* (= maudymosi kostiumėlis) (2009/5); *mazolis* (= nuospauda) (2008/4); *menedžeris* (= vadybininkas) (2008/7); *miksas* (= sumaišytas, suplaktas į vieną vietą) (2008/7); *miniakas* (= trumpas sijonas) (2009/3); *modnica* (=

madinga mergina, moteris) (2009/1); *mokasinai* (= patogūs aulinukai su žemu pakulniu, panašūs į indėnų apavą) (2009/5);

nabagas (= vargšas, nevykėlis) (2009/3); *otkutiūras* (= nepriekaištinga išvaizda) (2008/7); *ofisas* (= įstaiga, raštinė, kontora) (2008/7); *pabas* (= aludė, smuklė); (2008/7) *padielkė* (= netikras, nukopijuotas gaminys) (2009/5);

pampersai (= sauskelnės) (2009/1); *panienka* (= mergina, panelė) (2008/7); *papai* (= krūtys) (2007/11); *parkingas* (= automobilių stovėjimo aikštelė) (2009/1); *pekla* (= pragaras) (2008/4); *piercingas* (= mygtukų maigymas) (2009/7); *pletkai* (= apkalbos, pramanai) (2009/2); *ploščius* (= lietpaltis, apsiaustas) (2007/11); *podelka* (= neoriginalas, falsifikatas) (2008/7); *podvalas* (= rūsys) (2008/4); *pončka* (= spurga) (2009/2); *popkornai* (= spragėsiai (kukurūzų)) (2009/1); *pradavalka* (= paleistuvė, kekšė) (2009/1); *pravalas* (= nesėkmė) (2009/2); *printeris* (= spausdintuvas) (2009/1); *prūdas* (= tvenkinys) (2009/3); *puzlė* (= dėlionė) (2008/5);

redbulis (= „Red bull“ energinis gėrimas) (2009/7); *ridikiulis* (= rankinė) (2008/4); *rolikai* (= riedučiai) (2008/7); *ronkinukas* (= rankinė) (2009/1);

sasiska (= dešrelė) (2009/3); *sietka* (= tinklinis maišelis) (2009/1); *sysis* (= šlapimas) (2009/1); *keitas* (= riedlenčių sportas) (2009/7); *sponsorius* (= rėmėjas) (2008/5); *stanikas* (= liemenėlė) (2009/2); *stiliaga* (= stileiva, puošėiva, dabita) (2008/7); *stringai* (= siauros kaip styga kelnaitės) (2008/7); *superherojus* (= aukščiausio lygio herojus) (2009/2);

šansas (= proga, galimybė) (2009/01); *šefas* (= vadovas, viršininkas); *šikna* (= sėdynė, užpakalis); (2009/2); *šlanga* (= žarna) (2009/3); *šlipsas* (= kaklaraištis) (2009/3); *šniūras* (= virvė, virvutė) (2007/11); *šopas* (= parduotuvė, krautuvė) (2008/7); *šopingas* (= apsipirkimas, pirkimas) (2008/7); *šoumenas* (= renginių, pramogų organizatorius) (2008/7); *štatas* (= valstija) (2007/11);

tapkės (= šlepetės) (2008/7); *tašė* (= rankinė, krepšys) (2008/7); *tormozas* (= stabdys) (2008/5); *treningas* (= sportinis švarkelis) (2009/1); *triusikai* (= glaudės, trumpikės) (2008/4); *trotuaras* (= šaligatvis) (2008/7); *tačka* (= automobilis) (2009/1); *tūsas* (= vakarėlis, šokių vakarėlis) (2008/7);

ubagas (= elgeta) (2008/4); *undergroundas* (= šiuolaikiška, rūsiuose kuriama nepopsinė muzika) (2009/5);

vykendas (= savaitgalis) (2009/1); *vengerkos* (= aulinukai, auliniai batai) (2008/4);

zbitkos (= išdaigos) (2009/1);

žulikas (= vagis) (2009/1).

Barbarizmai veiksmazodžiai:

apsirėdyti (= apsirengti) (2009/2); *atsipūtęs* (= abejingas, atsipalaidavęs) (2008/4); *atsirelaksuoti* (= pailsėti, atgauti jėgas) (2008/5);
baliavoti (= puotauti, dalyvauti vaišėse) (2007/11); *bizniauti* (= užsiimti verslu) (2009/3); *bliamba* (= na žinai) (2009/3);
daboti (= saugoti, prižiūrėti) (2008/4); *daleiskim* (= sakykim, tarkim) (2009/2); *davaj* (= duok) (2009/3);
frizuotis (= garbanotis) (2008/4);
išpletkinti (= išpasakoti) (2009/3);
koliotis (= plūstis, koneveikti) (2008/4); *kūdintis* (= liesintis) (2007/11);
nusispangti (= nusikalbėti) (2009/3);
papiarinti (= paviešinti, pareklamuoti visuomenei) (2009/1); *paskandalinti* (= patriukšmauti); (2008/7);
prikolinti (= juokinti, šmaikštauti) (2008/7); *prosinti* (= lyginti) (2008/4);
sarmatintis (= gėdytis) (2009/1); *skandalinti* (= triukšmauti, vaidytis) (2009/1); *smėliava* (= smėlio spalvos) (2009/3);
šopintis (= apsipirkinėti) (2009/3); *špilkuoti* (= pašiepti, ironizuoti) (2009/2);
tranzuoti (= važiuoti pakeleivinga mašina) (2009/1); *tūsintis* (= linksmintis, šokti) (2008/4);
ženytis (= tuoktis, vesti, tekėti) (2009/2).

Barbarizmai būdvardžiai:

akuratnas (= tvarkingas, kruopštus, geras, padorus) (2009/1);
bantuota (= kaspinuota) (2009/1); *barchatinis* (= aksominis) (2009/1); *biednas* (= neturtingas) (2009/2); *brudnas* (= purvinas, murzinas, nešvarus) (2007/11);
crazy šukuosena (= linksma, keista, nuotaikinga šukuosena) (2009/6);
čiotkas (= įdomus, malonus, gražus) (2007/11); *čiūdnas* (= keistas) (2008/7);
deja vu jausmas (= jau buvusio jausmas) (2009/2); *durnas* (= kvailas, negudrus) (2008/7);
kožnas (= kiekvienas) (2008/7); *kremavas* (= kreminis, kremo spalvos) (2009/3); *kvarbatkuotas* (= nėrinuotas) (2009/1); *kūdas* (= liesas) (2007/11);
maladec (= šaunuolis, šaunuolė) (2009/1); *modnas* (= madingas) (2009/1); *maroznas* (= mušeika) (2007/11);
naglas (= akiplėša) (2009/3); *navatnas* (= keistas) (2009/1);
plėmuotas (= dėmėtas) (2009/3); *priklus* (= įkyrus, šleikštus, atgrasus) (2009/3); *pusdurnis* (= puskvailis, puskvaišis) (2009/2);

skūpas (= šykštus) (2009/6);
šūstriausia (= drąsiausia, energingiausia) (2009/3);
ryžas (= rusvaplaukis) (2009/3); *ružavas* (= rožinis) (2009/3);
vipinis (= aukščiausio lygio, skirtas išrinktiesiems) (2009/6);
zdorova (= sveika) (2009/5).

Barbarizmai prieveiksmiai, dalelytės:

ale (= bet) (2009/2); *apart* (= be, išskyrus) (2008/4); *atseit* (= neva) (2009/2);
belen kiek (= bet kiek) (2009/6); *biednai* (= neturtingai) (2007/11); *blatnai* (= apsukriai, suktai, landžiai) (2007/11); *britku* (= šlykštu) (2009/3);
viskas down (= viskas žemyn, nesėkmingai) (2009/7);
faina (= puiku) (2009/3); *fifiškai* (= besimaivančiai, pamaiviškai) (2008/5); *jo* (= taip) (2009/2);
kardinaliai (= iš esmės) (2008/7);
musiet (= turbūt, tikriausiai) (2009/3);
nipričiom (= nesusijęs, nei prie ko) (2008/5); *nu* (= na) (2008/5);
ot (= štai) (2008/4);
perfect (= puiku, tobula); *plius* (= be to) (2009/1);
vobšče (= iš viso, visiškai) (2009/3).

8 priedas. Naujadarai

šunizmas (daug filmų apie šunis); animacinukas; perdirbinys (2009/2); šopoholizmas (2009/3);
bloggerė (rašanti apie blogi) (2009/4); reanimatorius (autorius, nusprendęs „prikelti“ ankstesnio savo
kūrinio herojų); sudukrėjimas (panašumas į dukrą); anekdoteliena (rimta užkanda pokštų gurmanui);
kaitavimas (jėgos aitvarų sportas) (2009/5); fantazierius; brandintojas (brendo prodiuseris – prekinio
ženkle gamintojas) (2009/7).